

DIALOGAS

2012 m. balandžio 12 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 15 (987). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt pirmieji leidybos metai

Kaip tapti protingesniam?

Mes nenorime suprasti kitų, nes gali pasirodyti, kad jie teisūs, jų supratimas gali sudrebinti mūsų klaidingus įsitikinimus.

PSICHOLOGIJA

5 p.

Sisteminės klaidos

V.Paulauskas: „Profesajungoms dažnai trūksta aiškaus savo reikalavimų formulavimo. Jei-gu norima keisti mokinio krepšelio metodiką, – tai kaip ją keisti? Jei-gu tai pareikalaus papildomų biudžeto lėšų, – tai iš kur jų gauti? Jei-gu norima nustatyti minimalią 18 kontaktinių valandų ribą, – ką tai reiškia?“

POŽIŪRIS

7 p.

Dar keli išskirtiniai lietuvių kalbos bruožai

Prof. A.Piročkinas: „Kai kurių „kalbinių“ išpuoliai prieš mūsų kalbą kelia klausimą: kiek apskritai mūsų modernieji publicistai, rašytojai, žurnalistai ir oratoriai yra pajėgūs pasinaudoti per ilgus amžius kauptomis kalbos išgalėmis?“

KALBA. MOKYKLA. VISUOMENĖ

8 p.

Ir už pinigus negausi

Ekonomiškai stiprioje šalyse matoma tendencija investuoti į kokybiškai dirbančius mokytojus, o ne į klasių dydį.

TYRIMAI

9 p.

Mokytojų suvažiavimo sukeltas rezonansas

J.Voloskevičienė: „Mesėjome demokratiškiausiu keliu – ieškojome takaus dialogo. Tačiau tas dialogas, kaip pastebi apžvalgininkas V.Strazdas, neįvyko, nes nebuvo su kuo kalbėtis – švietimo ir mokslo ministras G.Steponavičius paprasčiausiai pabėgo, o viceministras V.Bacys ir Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas bei jo pirmininkas V.Stundys apskritai ignoravo kvietimą.“

POŽIŪRIS

10 p.

Planšetinės svajonės ar svaičiojimai?

Zitos Šliogerienės nuotr.

Aidas ŽANDARIS

Jau kuris laikas sklando žinia, kad penktokams bus perkami kompiuteriai. Vienoje kitoje mokykloje vyksta eksperimentai – aiškinamasi, kurie kompiuteriai geriausiai tiktų, ką su jais galima veikti pamokose. Tik ar kam įdomūs tų eksperimentų rezultatai? Nepatekusieji į šiuos eksperimentus lesioja informaciją tik iš antrų ar trečių lūpų. Vos vieną kitą nuobirą randame kur nors internete ar kokiame forume, pavyzdžiui, Lietuvos novatoriško švietimo. Oficialios informacijos Švietimo ir mokslo ministerijos ar jai pavaldžių institucijų interneto svetainių naujienose neteko aptikti. Gal nerimtai ieškojau, o gal tai visiškai nereikšminga? Juk kalbama tik apie 12 milijonų, kuriuos ketinama išleisti dar šiais metais... Daug svarbiau, kur ministras buvo, ką pasveikino ar apdovanojo, kur jam šiltai paplojo, o kur nekultūringai nušvilpė... Tad teks remtis tik neoficialiais šaltiniais ir savo paties nuomone bei intuicija.

Šių metų kovo pabaigoje „Lietuvos žinios“ išspausdino optimizmu netrykstantį K.Kazakevičiaus straipsnį „Būsimos dovanos nedžiugina“. Atrodytų keista – trečdalis penktokų gali gauti po kompiuterį, o optimizmo nematyti. Kodėl?

Nukelta į 3 p. ▶

Prieš akis – sudėtingas ir skausmingas etapas

Vyriausybės pavedimą iki vasario 1 d. parengti ir patvirtinti bendruosius planus, pagal kuriuos iki 2015 m. būtų pertvarkomos mokyklos, kovo pabaigoje buvo įvykdžiusios 52 savivaldybės. Likusios 8 vis dar bando išpailioti susiraizgiusį savo mokyklų tinklą.

„Kauno rajone dar tebesvarstomi planai rodo, kad šis optimizacijos etapas yra sudėtingas ir gana skausmingas“, – pripažįsta „Dialogui“ šios savivaldybės meras, buvęs rajono Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjas Valerijus Makūnas.

Kuo taps vidurinės mokyklos?

Pagrindinis klausimas, į kurį turi atsakyti baigiamasis bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos etapas, – kuo taps vidurinės mokyklos. Kai kurios šalies savivaldybės į šį klausimą yra jau atsakiusios – vidurinių mokyklų jose nebėra. Tačiau kitur dar veikia 286 tokio tipo ugdymo įstaigos (primename, kad nuo 2015-ųjų vidurinių mokyklų turi nelikti). Jose mokosi per 100 tūkst. mokinių, dirba bemaž 10 tūkst. mokytojų.

167-ųjų miesto vidurinių mokyklų pers-

pektyva gana aiški. Bemaž visos jos taps gimnazijomis, progimnazijomis arba pagrindinėmis mokyklomis.

Daug dramatiškesnė 119-os kaimo vidurinių mokyklų ateitis. Šansą tapti gimnazijomis turi tik 7 iš jų. Mat jos dar tikisi sukomplektuoti po dvi vienuoliktas klases, akredituoti ir vykdyti vidurinio ugdymo programą.

Apie pusšimtį tokią viltį praradusių kaimo ugdymo įstaigų taps progimnazijomis ir pagrindinėmis mokyklomis, likusios – neteks juridinio asmens teisių ir taps kitų mokyklų skyriais.

Nukelta į 4 p. ▶

Žemaitijos pedagogai atidėjo streiką

Praėjusį ketvirtadienį (04 05) Telšių „Džiugo“ gimnazijoje vykusiame Žemaitijos regiono profesinių sąjungų susivienijimo Koordinavimo tarybos posėdyje nutarta iki gegužės 7 d. atidėti balandžio 10-ąją ketintą rengti neterminuotą pedagogų streiką.

Susivienijimo vadovai skelbia, kad toks sprendimas buvo padarytas įvertinus dabartinę situaciją, santykius su Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM), socialinių partnerių – Lietuvos švietimo profesinės sąjungos – poziciją. Lėmė ir tai, kad kai kurie per įspėjamąjį streiką kelti reikalavimai pradėti vykdyti, kad organizacijos atstovai yra įtraukti į darbo grupes.

„Sprendimas dėl neterminuoto streiko bus priimtas Žemaitijos regiono Koordinavimo taryboje, įvertinus rezultatus darbo grupėse ir bendradarbiavimą su ŠMM vadovais“, – sakoma pranešime, kurį išplatino Žemaitijos regiono susivienijimas.

Lietuvos ambasadorius: lenkų mažuma turi išskirtinai geras sąlygas

Reaguodamas į savaitraščio „The Economist“ neseniai paskelbtą straipsnį apie Lietuvos ir Lenkijos santykius (jie, pasak publikacijos, kelia nerimą kaimyninėms šalims ir tarptautinėms organizacijoms), Lietuvos ambasadorius Jungtinėje Karalystėje O.Jusys minėto leidinio redakcijai nusiuntė laišką. Jame diplomatas teigia, kad lenkų mažuma Lietuvoje nėra diskriminuojama, o mokytis lenkų kalba sąlygos Lietuvoje sudarytos geresnės nei bet kur kitur.

„Vertėtų pažymėti, kad mokymasis visose stadijose, nuo darželio iki universiteto, lenkų mažumai Lietuvoje galimas jų gimtąja kalba. Tai yra unikalu Europoje. Balstogės universiteto filialas Lietuvos

sostinėje Vilniuje yra vienintelis lenkų aukštojo mokslo institutas užsienyje“, – rašo O.Jusys. Jo teigimu, naujasis Švietimo įstatymas atitinka tarptautinę praktiką ir sudarys sąlygas tautinėms mažumoms geriau išmokyti lietuvių kalbą.

„Reformos mūsų švietimo sistemoje, taip pat ir numatant kai kurių papildomų dalykų mokymą lietuvių kalba tautinių mažumų mokyklose, nėra diskriminacinės. Iki šiol šiose mokyklose lietuviškai buvo mokoma tik pačios lietuvių kalbos; visi kiti dalykai buvo mokomi mažumų kalba“, – rašo ambasadorius. Toks minimalus mokymas, pasak O.Jusio, lėmė, kad daug mokinių tinkamai neišmokdavo lietuvių kalbos, ir tai esąs „ryškus kontrastas tautinių mažumų mokykloms kitose šalyse, kur daugelis dalykų dėstomi daugumos kalba“. Ambasadorius savo laiške „The Economist“ redakcijai primena, kad Lietuva taip pat numato pereinamąjį laikotarpį.

Aukcione parduodamos mokyklos

Kelmės rajono savivaldybė balandžio viduryje organizuoja aukcioną, kurio metu galimiems pirkėjams pasiūlys trijų kaimų mokyklų pastatus ir aplink juos esančius sklypus. Tai Pagių kaime esantis mokyklos pastatas su jam priklausančiais ūkiniais pastatais bei sklypais. Pradinė kaina – 20 tūkst. Lt. 30 tūkst. Lt bus prašoma už dalį mokyklos, esančios Burbaičių kaime, ir jai priklausantį ūkinį pastatą bei sklypą. Dar daugiau – 40 tūkst. Lt norima už buvusią mokyklą Pašilėnų kaime bei prie jos esamus ūkinius pastatus ir sklypą.

Forume – apie ankstyvojo ugdymo naujoves

Šiandien (04 12) Lietuvos vaikų ir jaunimo centre Vilniuje vyks 6-asis pedagogų forumas „Ugdymo naujovės darželio auklėtojo darbe“. Jame bus gilnamasi į kūrybinės vaikų saviraiškos formas ir praktinius būdus vaikų kūrybiškumui išlaisvinti, atsakingos asmenybės ugdymą ir sveiko bei aplinkai draugiško elgesio įpročius. Bus nagrinėjamas vaikų darželio vaidmuo kuriant ir griauinant stereotipus, įtvirtinančius tai, kas „pridera“, skatinančius atitinkamai elgtis, galvoti ir net svajoti. Taip pat bus kalbama apie emocinį intelektą ir efektyviausius jo ugdymo būdus, nagrinėjama gestų kalbos įtaka girdinčių vaikų socializacijai, kalbama apie humaniškąjį interaktyvumą ir auklėtojus – asmenybes.

APKLAUSA

Mokytojas – ne mokinio tarnas!

Kai kurios mokytojoms atstovaujančios profesinės sąjungos jau keletą metų kalba apie būtinybę grąžinti į mokyklas pažymį už drausmę, apie tai, kad mokiniai turi daug teisių ir mažai pareigų, o mokytojas atvirkščiai.

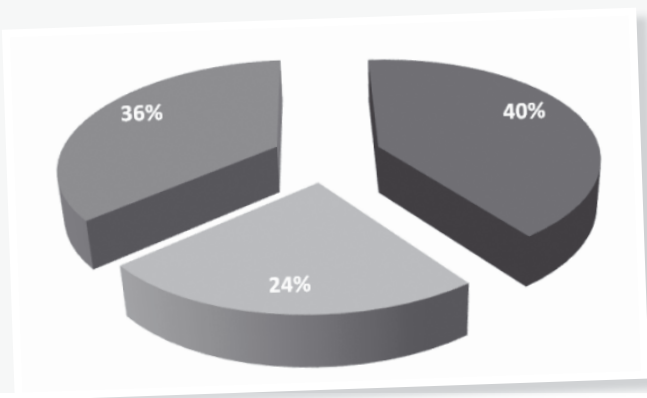
Ir Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos (LMPS) pirmininkė J.Voloskevičienė mokytojų suvažiavime kalbėjo, kad mokytojas „tapęs paslaugos teikėju, prarado visas prigimtines bei profesines teises ir pasiklydo pareigų labirinte“. Anot LMPS vadovės, naujojoje mokykloje mokytojui beliko dvi frazės: „privalai“ ir „neturi teisės“.

Štai tokia kontekste praėjusią savaitę domėjomės, koks www.dialogas.com skaitytojų požiūris į LMPS pirmininkės J.Voloskevičienės išsakytą nuostatą, kad mokytojas – ne mokinio tarnas.

40 proc. balsavusiųjų atsakė, kad tokia nuostata yra šventa ir nepajudinama;

24 proc. – kad neatitinkanti gyvenimo realijų;

36 proc. – kad verta diskutuoti.

Įvyko pirmasis derybų raundas

Praėjusį antradienį (04 03) Švietimo ir mokslo ministerijoje (ŠMM) su jos vadovais ir specialistais susitiko vasario 21 d. įspėjamąjį streiką skelbusių profesinių sąjungų atstovai. Susitikimo metu buvo aptarti pasiūlymai dėl Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos projekto. Daugiausia pasiūlymų dėl šio dokumento projekto teikė Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS). Jos pirmininkas A.Jurgelevičius siūlė koreguoti koncepciją taip, kad pirmoje vietoje būtų pabrėžtas paties pedagogo pasirinkimas kvalifikacijos kėlimo procese, o tik vėliau jis turėtų būti derinamas su mokyklos bei šalies porei-

kiais. LŠPS atstovai taip pat siūlė prieš svarstant kvalifikacijos kėlimo reikalus apsispręsti dėl paskaitų reikalavimų mokytojų kompetencijai, planuojamą kvalifikacijos kėlimo pertvarkos sistemą pagrįsti realiais finansiniais ištekliais, kad mokytojams netektų patiems mokėti už kvalifikacijos kėlimą, ilgalaikį kvalifikacijos kėlimo planavimą susieti su kitais mokyklos strateginio planavimo dokumentais.

Balandžio 10 d. įvyko antrasis susitikimas su koncepcijos kūrėjais. Dokumento projektui pateiktas pastabas ir pasiūlymus baigti svarstyti planuojama kitą savaitę.

Po mokytojų suvažiavimo – pasitarimas Seime

Lietuvos mokytojų suvažiavimą kovo 31 d. surengusios profesinės sąjungos pranešė, kad praėjusį ketvirtadienį (04 05) diskusija dėl suvažiavimo rezoliucijų įvyko ir Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitete (ŠMKK). Be komiteto narių, diskusijoje dalyvavo ir suvažiavimą rengusių profesinių sąjungų atstovai.

„Jau vien tai, kad susitikimo išvakarėse komitete buvo diskutuojama dėl suvažiavime iškeltų problemų, o suinteresuotų pusių susitikimas įvyko vos keturioms dienoms praėjus po suvažiavimo, teikia vilties, kad Seimo Pirmininkė ir komi-

teto nariai linkę geranoriškai gilintis į pedagogų profsąjungų nuomonę bei siūlymus“, – teigiama suvažiavimą rengusių organizacijų pranešime. Jame pažymima, kad daugeliu atvejų pedagogams palankios pozicijos diskusijoje laikėsi viceministras V.Bacys ir komiteto pirmininkas V.Stundys. Pastarasis, anot pranešimo, ragino Švietimo ir mokslo bei Finansų ministerijas kuo greičiau parengti pasiūlymus ir paskaičiavimus, būtinus mokytojų rezoliucijoms įgyvendinti. Sutarta dar balandžio mėnesį atlikti paskaičiavimus, kiek tam reikėtų lėšų ir iš kur jų paimti.

Valstybės kontrolė: mokinio krepšelj reikia tobulinti

■ G.Švedienė

„Dešimtmetį egzistuojantis švietimo įstaigų finansavimo modelis, paremtas mokinio krepšelio principu, reikalauja korekcijų“, – pareiškė valstybės kontrolierė G.Švedienė. Tokią išvadą pareigūnė suformulavo po to, kai valstybiniai auditoriai, įvertinę, kaip planuojamos ir naudojamos mokinio krepšelio (MK) lėšos, nustatė, kad MK lėšų dydis skaičiuojamas ne pagal mokinių ugdymui reikalingų lėšų poreikį, o krepšelio koeficientai buvo per dažnai keičiami.

Pasak Valstybės kontrolės (VK), nors MK lėšos

skiriamos vienam mokiniui ir keliauja paskui jį, mokykloms sudėtinga iš anksto planuoti savo veiklą dėl dažno šių lėšų skaičiavimo metodikos keitimo. Be to, lėšos planuojamos remiantis netiksliais dar nebaigto kurti mokinių registro duomenimis. Dėl to šiemet savivaldybėms suplanuota ir skirta 3,6 mln. Lt daugiau MK lėšų.

VK pažymi, jog dar dažni atvejai, kai savivaldybės MK lėšas naudoja ne mokinių ugdymui, o įvairioms ūkio išlaidoms apmokėti. Dėl to savivaldybėms ne pagal paskirtį panaudotas lėšas tenka sugrąžinti į valstybės biudžetą.

VK taip pat teigia, kad mažėjant mokinių skaičiui klasėse švietimo įstaigų tinklo pertvarka savivaldybėse neišvengiama. „Švietimo ir mokslo ministerija turėtų numatyti priemones, kurios skatintų savivaldybes vykdyti efektyvų švietimo įstaigų tinklo optimizavimą“, – sako valstybės kontrolierė G.Švedienė.

Valstybės kontrolės duomenimis, nuo 2003 m. mokinių skaičius Lietuvoje sumažėjo beveik 150 tūkst., arba ketvirtadaliu, mokinių ugdymui skiriamos lėšos padidėjo 760 mln. Lt, arba 72,4 proc. Vidutiniškai vieno mokinio ugdymui savivaldybėse 2012 m. skirta 4,4 tūkst. Lt, arba 2,3 karto daugiau negu 2003 m.

Dėl studijų finansavimo konkuruos visi

Antradienį (04 10) Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) pranešė, kad ministras G.Steponavičius patvirtino užsienio šalių institucijose išsilavinimą įgijusių asmenų konkuravimo dėl priėmimo į valstybės finansuojamas studijų vietas tvarką. Pagal ją, nuo šių metų vidurinių išsilavinimą įgijusieji užsienyje dėl valstybės finansavimo studijoms konkuruos kartu su mokyklas baigusiais Lietuvoje. Siekiant paskatinti užsienyje gimusius ar su tėvais išvykusius lietuvačius išlaikyti ryšius su Lietuva, jiems bus pridedama papildomų balų pretenduojant į studijų krepšelius universitetuose ir kolegijose.

Vidurinių išsilavinimą įgijusiems ne Lietuvoje nuo šiol nebebus atskirų valstybės finansuojamų studijų vietų kvotų. Kelerius pastaruosius metus jiems būdavo numatyta 50 studijų krepšelių universitetuose ir tiek pat kolegijose. Tokių kvotų atsisakyti leidžia sukurta užsienio ir lietuviškų mokyklos baigimo rezultatų palyginimo sistema. Siekiant paskatinti lietuvių kilmės užsienie-

čius stoti į Lietuvos aukštąsias mokyklas, skaičiuojant konkursinį stojamąjį balą jie iš viso galės gauti keturis papildomus balus: du balai bus pridedami visiems išeiviams ir lietuvių kilmės užsieniečiams, dar du papildomi balai – užsienyje veikiančių lietuviškų mokyklų abiturientams. Šiuo metu už Lietuvos ribų veikia 6 lietuviškos mokyklos: Vasario 16-osios gimnazija Vokietijoje, Punsko Kovo 11-osios licėjus Lenkijoje, Maskvos Jurgio Baltrušaičio vidurinė mokykla Rusijoje, Rygos lietuvių vidurinė mokykla Latvijoje, taip pat Pelesos ir Rimdžiūnų vidurinės mokyklos Baltarusijoje.

Lietuvių kilmės užsieniečiai ir užsienyje mokyklas baigę lietuviai studijoms Lietuvoje taip pat gali gauti finansinę paramą – specialias skatinamąsias stipendijas ir socialines išmokas.

Preliminariai numatoma, kad 2012 m. į valstybės finansuojamas studijų vietas bus iš viso priimta 17,2 tūkst. pirmakursių; 9 tūkst. – į universitetus, 8,2 tūkst. – į kolegijas.

■ A. Žandaris

▷ Atkelta iš 1 p.

Kuo ypatingas tas planšetinis?

Neabejotina, kad geros kompiuterinės technikos ir programinės įrangos mokykloms dar tikrai trūksta. Bet ar tikrai tie kompiuteriai turi būti planšetiniai? Kuo ypatingi tie planšetiniai, kad taip jais susižavėję politikai?

Planšetinis kompiuteris tikrai yra puiki šiuolaikinio vadybininko ar šiaip aktyvaus, nuolat judančio žmogaus pagalbinė priemonė, leidžianti nuolat „jausti įvykių pulsą“ – visuomet turėti pasiekiamą internetą, elektroninį paštą, reikalingus žodynus, žemėlapius, būtiniausias knygas (jei jos yra elektroniniu pavidalu). Laisvalaikiui dar galime prisikimšti visokių įdomių niekučių, pavyzdžiui, vaikų taip mėgstamų žaidimų...

Tad ar tikrai planšetinis šiuolaikiniam penktokui (ar kito amžiaus moksleiviui) yra būtinybė? Ką su juo veiks penktokas pamokose, namuose? Ar jam pakaks vien planšetinio? Ar nereikės prie planšetinio pridėti ir įprasto kompiuterio? Jei taip, tai gal geriau iš karto pirkti tokius kompiuteriukus, kurie atstotų ir planšetinuką, ir įprastą? Politikams šis klausimas, atrodo, mažai rūpi: eksperimentuokite, kiek norite, bet nepriklausomai nuo rezultatų pirsime planšetinius! Tai politinis sprendimas.

Skaitmeninis ugdymo turinys

Apžvelgus šiuo metu turimą penktokams pritaikytą skaitmeninį ugdymo turinį džiaugsmas neapima: gamtos mokslų V–VI kl. kursas (kai kurioms pamokoms po 5–10 min.), patrauklus (žaidybiškas) lietuvių kalbos kursas ir rinkinys literatūros kūrinių tekstų V–VIII klasėms (suskaitmenintų ES lešomis)... Tik ar visuomet autoriai bus tokie geri ir toliau leis savo kūrinius nemokamai publikuoti? Ar atsiras internete ir vadovėliai? Juolab kad praėjusių metų gruodį pakeistas Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas elektroninių knygų visiškai nesaugo.

Ugdymo plėtotės centras dar tik anonsoja ką tik startavusius ir ES lešomis ketinamus finansuoti projektus V–VIII klasių kai kurių dalykų turiniui kurti. Taigi 2015 m. turbūt jau ką nors rimtesnio turėsime. O kol kas akivaizdu, kad daugelis iki šios dienos sukurtų mokomųjų programų, jei joms kurti nebuvo naudotos internetinės technologijos, planšetiniuose kompiuteriuose neveiks. Taigi penktokai taps ypač kompiuterizuoti – pagrindiniam darbui naudosis įprastais kompiuteriais, papildomam ir žaidimams – planšetinais.

Planšetinės svajonės ar svaičiojimai?

Interneto ryšys ir planšetiniai

Planšetinis kompiuteris ir internetas – sunkiai atskiriami dalykai. Tad svarstant apie planšetinius, kuriais vaikas naudosis ir mokykloje, ir namuose, privalome numatyti, kad tie kompiuteriai turėtų 3G ryšį (o tai reiškia, kad turime rinktis brangesnius planšetinius!). Vien paprasto bevielio ryšio („Wi-Fi“), kuriuo aprūpintos ar privalės būti aprūpintos mokyklos, nepakaks. Juk namuose daugelis vaikų prisijungti prie bevielio interneto neturės galimybės. Taigi išlenda dar viena kaina – nuolatinis mokestis už internetą planšetiniuose kompiuteriuose. Kas mokės? Mokykla, valstybė, projekto vykdytojai? O gal tai papildomas mokestis tėvams? Dar viena išeitis – planšetiniais naudotis tik mokykloje. Namuose niekas nesikeis – kaip mokėmės, taip ir mokysimės iš tradicinių vadovėlių, tradicinėmis priemonėmis.

Mokymosi individualizavimas

Švietimo ir mokslo ministro vardu kalbantys patarėjai vienu svarbiausių projekto „1:1“ (vienas kompiuteris vienam penktokui) tikslų įvardijo mokymo(si) individualizavimą. Sveikintinas siekis. Juk mokinių bevilniškai mažėja. Mokyklų tinklą esame priversti optimizuoti. Tad toks projektas gali labai pagelbėti – daugelio mokyklų nebereikės! Ypač kaimuose, kur vaikų labai mažai... Nebereikės išlaikyti administracijos, šildyti, valyti, remontuoti ir t. t. Nebereikės ir geltonųjų autobusukų! Mokiniai galės mokytis individualiai namuose. Kiekvienas pagal savo norą, įpročius ir pajėgumus. XIX a. antrosios pusės Lietuvos mokyklos simbolis –

motiną su vaiku prie verpimo ratelio nežymiai tereikės pakeisti: verpimo ratelį pakeisti individualizuoto mokymo(si) planšetiniu! Geriausių mokytojų pamokų įrašus bus galima sudėti į internetą, o tada pakaks ir emeritų-konsultantų... Pakonsultuos jie vaikus (ar jų mamas) nuotoliniu būdu, užduos savarankiškų darbų, patikrins, kaip juos atliko... Gal toks likimas laukia nykstančių tautų? Protingi rengiasi tam iš anksto. O mes gi tikrai protingi, Lietuva – drąsi šalis!

Koks projekto testinumas?

Šiomet iš ES paramos lėšų gal ir pavyks aprūpinti planšetiniais ne daugiau kaip trečdalį penktokų (remiuosi spaudoje sklandančia ŠMM informacija). Reikia nepamiršti, kad dar ir visiems penktokų mokytojams reikės po tokį pat. O ką darysime su liku-

siais dviem trečdaliais penktokų? Gavusieji planšetinius penktokai lyg ir praras teisę migruoti iš vienos mokyklos į kitą: ką toks moksleivis veiks mokykloje, kurios penktokai ir mokytojai tų kompiuterių negavo? Arba ką darys iš nelaimingos mokyklos atėjęs penktokas?.. Greičiausiai lietuviai taps visiškai sėslūs.

Dar rimtesnis klausimas – ką darysime kitąmet. Tikimės, kad švietimo sistemos reformatoriai ir valstybės biudžete numatė kasmet po kokius 30 mln. litų plan-

šetiniukams. Kitaip nesuprantamas būtų 12 mln. vertės eksperimentas. O žinant, kad planšetiniai tėra puikus *papildomas* įrankis ir normaliam darbui bent kol kas netinka, reikia tikėtis, kad švietimui, be minėtų 30 milijonų, kasmet dar bus numatoma lėšų ir įprastų kompiuterių mokykloms pirkimui bei turimų atnaujinimui.

Asmeninis eksperimentas

Siekdamas neatsilikti nuo būsimųjų penktokų šiuos pamąstymus sumaniau užrašyti planšetiniu – kelionėje tik jį teturėjau. Pirmiausia teko sugalvoti, kaip rašyti – nė vienos įprastos programos tekstams rašyti daugelyje planšetinių nėra, – ne tokia jų paskirtis. Kelios interneto naršyklės, elektroninio pašto programa, reikalingi žodynai, žemėlapių programa... Nė viena iš jų neskirta tekstams rašyti. Gal sau elektroninį laišką rašyti? Kvailoka. Netyčia prisiminiau Google dokumentus. Bingo! Pasileidau interneto naršyklę ir prisijungiau prie Google dokumentų. Sekėsi pakenčiamai, juodraštį vargiai negalais parašiau. Taisiau tekstą jau grįžęs, savo įprastame kompiuteryje. Ir kito straipsnio rašyti planšetiniu, kad ir koks jis mielas, tikrai nenorėčiau. Nes šis procesas primena kelių movimąsi per galvą...

Kiekvienam, rekomenduojančiam mokyklose naudoti vien planšetinius, patarčiau bent po puslapio apimties straipsnelį parašyti, vieną kitą šaltinį pacituoti, paskui korektūrėles pataisyti, o tada grįžti prie šio klausimo svarstymo. Dalykiškesnė diskusija būtų. Lengviau būtų apsispręsti, ką rinktis – planšetinius, nešiojamuosius ar įprastus stacionariuosius kompiuterius. Manau, kad išvada būtų – duetas! Planšetinis ir įprastas kompiuteris. Tikrai „perspjautume“ daugelį valstybių, pradedant gruzinais ir baigiant estais.

Aidas ŽANDARIS

KONFERENCIJOS

Klasės auklėtojų konferencija Klaipėdoje

Prieš pat šv. Velykas Klaipėdos „Verdenės“ progimnazijoje vyko Klaipėdos miesto metodinė-praktinė konferencija „Klasės auklėtojų darbo sėkmė ir kliūtys vaiko asmenybės ugdymo kelyje“. Renginyje susilaukė didelio dėmesio – 24-ių pranešimų iš 16 uostamiesčio mokyklų: ne tik progimnazijų (Simono Dach, „Vermės“, „Verdenės“), pagrindinių mokyklų (Vitės, „Vyturio“, VŠĮ „Universa via“, Maksimo Gorkio, Liudviko Stulpino, „Saulėtekio“, Gedminų), gimnazijų („Varpo“, „Žaliakalnio“, Salio Šemerio suaugusiųjų), Vydūno vidu-

rinės, bet ir Adomo Brako dailės mokyklos, Klaipėdos universiteto Edukologijos katedros. Pranešimuose buvo analizuojamos klasės auklėtojų darbo probleminės sritys, susijusios su teisėmis, pareigomis, atsakomybe, aptariamomis veiklos sferomis, planavimas, bendradarbiavimas su mokiniais, tėvais ir mokytojais dalykininkais. Nuosalyje neliko ir auklėtojų edukacinė veikla bei vaiko asmenybės formavimas, – praneša „Dialogui“ Klaipėdos „Verdenės“ progimnazijos mokytojas Egidijus Gadeikis.

Saulės ieškojo „Saulėtekyje“

Pasidalinti mintimis, pastebėjimais ir atradimais apie saulę ir jos reikšmę žmogaus gyvenime V–XII klasių mokiniai rinkosi Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijoje. Čia surengta jau tradicine tampanti antroji respublikinė konferencija „Saulė šviečia visiems“. Papūsti stebulę ir pažadinti saulę iš miego ėmėsi „Saulėtekio“ folklorinis ansamblis „Vieversėlis“ (vadovas A. Stankus) ir skaitovė G. Jokubauskaitė skaitydama O. Milašiaus „Saulėgrąžą“. Pranešėjai kalbėjo apie saulę lietuvių šventėse ir buityje, mitologijoje ir tautosakoje. Pasirodo, saulės kupinos ne tik liaudies, bet ir šiuolaikinės dainos. Dalį pranešimų buvo sudominusi saulės paieška literatūroje ir dailėje. Kalbėta apie saulėtą S. Nėries poeziją ir šviesos kupiną M. K. Čiurlionio kūrybą, pastebėta, kad labai šviesi J. Vaičiūnaitės kūryba. Jauniausi sve-

čiai iš „Rasos“ progimnazijos temą pristatė karpiniuose. Atsirado ir fotografuojančiųjų saulę.

„Saulė domėjosi ir knygą „Saulės dainos“ yra išleidusi Latvijos prezidentė V. Vykė-Freiberga. Aišku, jos konferencijoje nebuvo, apie ją kalbėjo Šiaulių kultūros centro Etninės kultūros skyriaus vedėja D. Martinaitienė. Kalvis A. Martinaitis, Šiaulių folkloro klubo „Patrimpas“ vadovas, dar ir šiandien kaldina saulutes. Jo nukaldinta saulute džiaugiasi ir „Saulėtekio“ bendruomenė. D. Martinaitienė siūlė keliais metais jau suorganizuoti interdisciplininę konferenciją apie saulę ir jos paieškoti įvairiose mokslo srityse. Ir dar palinkėjo susapnuoti saulėtekį, nes toks sapnas pranašauja laimingą ateitį, – pasakoja „Dialogui“ lietuvių kalbos mokytoja Roma Glinskienė.

Prieš akis – sudėtingas ir skausmingas etapas

▷ Atkelta iš 1 p.

Daugiausia kaimo vidurinių mokyklų – aplink sostinę. Vilniaus rajone jų 15, Šalčininkų – 8, Trakų – 6. Tokius skaičius smarkiai lemia etniškai marga šių savivaldybių gyventojų sudėtis. Tačiau 6-ies kaimo vidurinės dar veikia ir nė vienos tautinių mažumų mokyklos neturinčiame, tankiai lietuvių apgyvendintame ir mokyklų pertvarkos plano iki 2015-ųjų metų dar neturinčiame Kauno rajone.

Kokią strategiją rinktis?

Kauno r. meras V.Makūnas „Dialogui“ sako, kad optimizuojant mokyklų tinklą ar vykdant kitus švietimo sistemos pokyčius galima naudoti tris strategijas: prievartinę, arba jėgos, – kai valdantieji tiesiog įstatymų suteikta galia realizuoja tai, kas jiems atrodo geriausia, racionaliąją, arba empirinę, – kai pokyčiai vykdomi remiantis objektyviais empirinių tyrimų rezultatais, ir normatyvinę, arba perauklėjimo, – kai vykdant pokyčius švietimo bendruomenėje yra atliekamas didelis šviečiamasis darbas. Pasak mero, naudojant pirmąją strategiją pasipriešinimas pokyčiams neišvengiamas – politikų nenoras išgirsti kitų švietimo subjektų interesus, iškeliant į pirmą vietą savuosius, iššaukia konfrontaciją. Naudojant antrąją būtina, kad empirinių tyrimų rezultatai būtų objektyvūs, todėl tyrėjų samdyti švietimo ir mokslo ministerija neturėtų. Naudojant trečiąją strategiją reikia apsišarvuoti kantrybe, nes pakeisti atskirų švietimo bendruomenės grupių nuostatas vienu „valdišku“ seminaru – nepavyks. Tam reikia daug pastangų ir laiko.

„Kokią pokyčių strategiją pastaraisiais metais dažniausiai taikoma Lietuvos švietimo sistemoje, sakyti, ko gero, nė neverta, – šypteli meras. – Švietimo įstaigų tinklo pertvarkos įgyvendinimas yra reglamentuotas teisiniuose dokumentuose, mokyklų tinklas kuriamas vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis taisyklėmis.“

Vykdyti galima kūrybiškai

„Vykdant švietimo įstaigų tinklo pertvarką mūsų savivaldybėje iškilo dilema – griežtai laikytis mokyklų tinklo pertvarkos taisyklių ar pertvarką vykdyti atsižvelgiant į savivaldybės specifiką, – padėti aiškina V.Makūnas.

Kauno r. savivaldybė tikrai skiriasi nuo, pavyzdžiui, Kauno miesto, Neringos, Palangos ar Molėtų savivaldybės. Rajonas yra vienas didžiausių šalyje. Atstumas nuo vienos rajono pakraščio mokyklos iki kitos (nuo Piliuonos iki Čekiškės) – 73 km. Be to, savivaldybė yra „žiedinė“ – jos teritorija išsidėsčiusi aplink Kauną, todėl neracionaliai tvarkomas mokyklų tinklas gali paskatinti mokinius rinktis ne rajono, o didmiesčio mokyklas.

„Žinoma, visi Vyriausybės nutarimai turi būti vykdomi, tačiau tai daryti galima kūrybiškai“, – „Dialogui“ sako meras. Jis pažymi, kad atlaikė spaudimą ir sąmoningai „negrynino“ Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos. Ne tik todėl, kad reikėjo paruošti ugdymo aplinką, įtikinti mokinių tėvelius, bet ir tam, kad toks procesas būtų sinchronizuotas su aplinkinių mokyklų pertvarka. Šiandien meras džiaugiasi, kad neskubėjo, todėl dabar, pasak jo, turi labai apčiuopiamus rezultatus – gryninant gimnaziją bus pertvarkomos ir kitos dvi Garliavoje veikiančios vidurinės mokyklos. „Pertvarkius ką nors turi būti geriau negu buvo – toks yra mūsų išeities taškas“, – sako V.Makūnas.

Neskubėjo sąmoningai

Kauno r. meras „Dialogą“ patikino, kad mokyklų tinklo pertvarkos iki 2015 m. planą galėjo parengti bei savivaldybės Tarybai pateikti iki Vyriausybės nutarime nurodytos datos. „Tačiau to mes sąmoningai nedarėme“, – tikina meras. Pasak jo, pasamdyti mokslininkai analizuoja rajono švietimo padėtį ir rengia išvadą. „Jas mes aptarsime su mokyklų bendruome-

Zitos Šliogerienės nuotr.

nėmis ir tik tada darysime sprendimus – pažymi V.Makūnas. Anot jo, paskubėjus pertvarkyti atokesnėse vietovėse esančias mokyklas gali vėliau paaiškėti, kad padaryta daug klaidų.

Meras teigia, jog realizuojant švietimo įstaigų tinklo pertvarką pagal pateiktas taisykles gali kilti nemažai naujų problemų. Tikėtina, kad dėl vidurinių mokyklų statuso panaikinimo tam tikra dalis mokinių, ypač rajono pakraščiuose, dėl laiko sąnaudų ir socialinės atskirties nesirinks toliau nuo namų esančios mokyklos ir papildys niekur nesimokančių bei nedirbančių jaunų žmonių gretas. Grėsmę kelia ir tai, kad dėl pagrindinio ugdymo antrosios dalies programos persidengimo pagrindinėje mokykloje ir gimnazijoje rajono pagrindinės mokyklos gali netekti mokinių ir taps progimnazijomis. O kadangi jungti-

nių klasių jose negali būti – tai net ir pradinėmis mokyklomis.

Kur veda aklas reglamentų vykdymas

Pasak V.Makūno, pertvarkius vidurinės mokyklas į pagrindines dalis pedagogų liktų be darbo, kitiems sumažėtų krūvis. Kvalifikuoti specialistai dėl kelių valandų nebus suinteresuoti vykti į tolimas mokyklas, dėl to nukentės ugdymo kokybė. „Džiaugiamės, kad Kauno rajono mokyklose dirba daug aukštos kvalifikacijos specialistų, bet šiuo metu jie tampa „našta“ dėl didelių darbo apmokėjimo koeficientų“, – tvirtina meras.

Daug brangesnis taptų ir mokinių pavėžėjimas. Dabar į Kauno rajono mokyklas kasdien pavežama per 3400 mokinių. Per mėnesį savivaldybei tai kainuoja beveik 2 mln. Lt. „Jeigu iki 2015 m. pertvarkytume savivaldybės vidurines mokyklas pagal dabartines tinklo kūrimo taisykles, mokinių pavėžėjimas savivaldybei papildomai kainuotų apie 400 tūkst. Lt arba reiktų įsigyti 12 geltonųjų autobusų“, – skaičiuoja V.Makūnas. Be to, mokyklų pastatų išlaikymo sąnaudos išliktų tos pačios, todėl padidėtų vieno mokinio išlaikymo reorganizuotose ugdymo įstaigose išlaidos.

„Švietimo tinklo pertvarka neabejotinai reikalinga, tačiau norėtųsi racionalių ir kritiškesnio požiūrio į ją. Pertvarka turėtų suvienyti švietimo bendruomenę ir būti lankstesnė. Aklas reglamentų vykdymas gali privesti prie to, apie ką dar 1963 m. kalbėjo vadybos patriarchu tituluojamas P.Druckeris: „Nėra beprasmiškesnio užsiėmimo, kaip labai gerai atlikti tai, ko niekam nereikia...“ Tikėkimės, kad tai ne apie mus“, – „Dialogui“ sako Kauno r. savivaldybės meras V.Makūnas.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Valerijus Makūnas

Baigęs studijas, dvejus metus dirbo mokytoju Noreikiškių vidurinėje mokykloje.

1979–1991 m. buvo Kauno rajono švietimo ir kultūros skyriaus inspektorius, vedėjo pavaduotojas. Paskui dvejus metus vadovavo Kačerginės vidurinei mokyklai, 1993–2000 m. buvo Noreikiškių vidurinės mokyklos direktorius.

2000 m. buvo paskirtas Kauno r. savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėju. Šias pareigas su 7 mėnesių pertrauka, kai buvo Kauno pedagogų kvalifikacijos centro direktoriumi, ėjo iki 2006 m.

2001–2003 m. mokėsi Šiaulių universitete, įgijo švietimo vadybos edukologijos magistro laipsnį.

2006–2007 m. dirbo Kauno r. savivaldybės administracijos direktoriumi.

2007 m. balandžio 11 d. Kauno r. savi-

valdybės taryba išrinko meru. Šias pareigas eina iki šiol.

1991 m. įstojo į Lietuvos socialdemokratų partiją (LSDP) ir iki šiol yra jos narys. Nuo 2005 m. vadovauja LSDP Kauno rajono skyriui. Yra LSDP prezidiumo narys. Aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje – yra Lietuvos maironėlių draugijos globėjas, draugijos „Pagražinkime Lietuvą“ narys.

Vedęs. Žmona Aurelija – pedagogė. Turi du sūnus – Juliją ir Tadą.

Žurnalo „Veidas“ skelbiamame daugiausia naudos savo miestams ir rajonams duodančių merų reitinge V.Makūnas – trečias. Sudarant reitingą buvo apklausta 180 ekspertų: patys merai, taip pat per 130 aukščiausio rango valstybės tarnautojų, verslo organizacijų atstovų.

„Dialogo“ inf.

Gimė 1955 m. spalio 29 d. Zapyškio miestelyje, Kauno rajone. Gimtajame miestelyje baigė pradinę ir aštuonmetę mokyklas, o vidurinę – Kačerginėje. Ją baigęs įstojo į Lietuvos kūno kultūros akademiją ir po studijų šioje aukštojoje mokykloje įgijo fizinio auklėjimo dėstytojo specialybę.

Zitos Šliogerienės nuotr.

Mes nenorime suprasti kitų, nes gali pasirodyti, kad jie teisūs, jų supratimas gali sudrebinti mūsų klaidingus įsitikinimus.

Kaip tapti protingesniam?

Išgirdę klausimą, suformuluotą kaip šio teksto pavadinimas, pirmiausia susimąstome: o ar to reikia? Tačiau dvejojame neilgai – protingumo privalumai mūsų platumose gana akivaizdūs. Pirma svari priežastis yra savęs įtvirtinimas: protingo žmogaus įvaizdis kitų akyse itin maloniai glosto mūsų savimeilę. Tačiau net jei esame tiek pažengę, kad ši priežastis mums nebegalioja, – nenusiminkime – ir žengiant dvasinio tobulėjimo keliu visai nebūtina būti idiotu. Juk stiprų protą galima išnaudoti kaip patogų instrumentą įvairiems klausimams spręsti ir produktyviau santykiuoti su tuo, kas vyksta.

Supratimas

Žmogaus gyvenime daug lemia jo gebėjimas suprasti. Net aiškinamajame žodyne prie būdvardžio „protingas“ pateikiamas sinonimas „supratingas“. Vargu ar verta abejoti tuo, jog būtent supratingumo lygis yra pagrindinis protingo žmogaus „parametras“. Taigi supratimo greitis ir gylis yra tie dalykai, kuriuos derėtų treniruoti, norint tapti protingesniam. (Šiame tekste supratimas apibendrinamas – kalbama tiek apie gebėjimą suprasti kitus žmones, tiek apie supratingumą mokantis naujų įgūdžių.)

Išmokti kokį nors dalyką – reiškia tą dalyką suprasti. Santykiuose, o ir apskritai gyvenime, supratimas mums leidžia pamatyti, kas vyksta, kas, kokie ir kur mes esame bei kur link turėtume judėti. Kitaip tariant, idealus supratimas pateikia mums atsakymus į pačius svarbiausius klausimus. Pats supratimo procesas – „platesnis“ už protą, t. y. jis apima įvairius psichinius procesus, bet jie šiame tekste nebus gvildinami.

Iliuzija

Vienas iš pagrindinių supratimo tipų – supratimas, ką jaučia ir kuo vadovaujasi kitas žmogus. Štai, tarkime, žmogus jums ką nors sako – ir jūs jį suprantate. Atrodytų, – kasdienis reiškinys! O iš tiesų tai didelė retybė, kurią galima būtų įrašyti į „Raudonąją knygą“.

Mes ne klausomės kitų žmonių ir ne suprantame juos, o nuolat vertiname. Mes apsimetame, kad klausomės, automatiškai linkiojame laukdami savo eilės pakalbėti. Bendraujant mums paprastai neįdomu, ką iš tiesų jaučia kitas žmogus ir ką jis nori mums pranešti.

Mes nenorime suprasti kitų, nes gali pasirodyti, kad jie teisūs, jų supratimas gali sudrebinti mūsų klaidingus įsitikinimus. Supratimas išsklaidina įprastines proto atramas,

ant kurių laikosi mūsų iliuzinės vertybės. Todėl, norėdami išsaugoti savo protą nepaliestą, mes pašnekovo neklausome. Puse ausies sugauname jo žodžius tik tam, kad patikrintume, kiek jie atitinka suragėjusius mūsų proto šablonus. Jeigu neatitinka – pradedame vertinti, teisti, net ginčytis. O jeigu pašnekovo žodžiai, mūsų manymu, išipaiso į mums įprastą pasaulio vaizdą, sakome: „Taip, taip...“, „Tikra tiesa...“, „Tiksliai!“

Mes iš visų jėgų stengiamės išvengti pokyčių, todėl klausytis ir suprasti nemėgstame. Mums norisi, kad pašnekovas suprastų mus, kad priimtų mūsų pasaulėvaizdį ir prtartų mūsų idėjoms.

Jeigu kiti su mumis sutinka, manome, kad mus gerbia, mėgsta, priima, – vadina si, mums nereikia keistis, mes galime likti su savo iliuzijomis ir niekur nejudėti. Toks „pritarimas“ mūsų idėjoms sukuria vienybės, bendrystės iliuziją, kuria drauge mėgaujasi liguista pašnekovų savimeilė. Būtent tokie keisti dalykai ir yra daugelio „draugysčių“ pagrindas.

Empatija

Tikram supratimui įvykti būtinas mokinio vaidmuo. Tai nereikia, kad tampame konkreto pašnekovo mokiniu. Tiesiog tokiu būdu mes tarsi įsiklausome į patį gyvenimą. Net jei pašnekovas kalba visiškus niekus – nesmerkiame jo ir nevertiname, bet suprantame, ką konkrečiai ir kodėl jis sako. Jaučiame pašnekovą. Šią supratimo rūšį jautimo lygmenyje psichologai paprastai vadina „empatija“. Empatija iš esmės yra sąmoningumo bendraujant praktika. Bendraudami sąmoningai mes greitai pagauname, kas sakoma, ir atveriamė savyje gebėjimą reaguoti jautriai.

Toks gelminis supratimas nėra bandymas žmogų „perkąsti“, įlįsti jam į širdį – tai tėra paprastas nevertinantis išklausymas to, ką pašnekovas sako. Taip klausydami, mes

esame ištis atviri girdimai informacijai ir ji gali mus paveikti. Kita vertus, būtent tokios būsenos būdami esame pajėgūs informaciją sąmoningai filtruoti, nesistengdami ją pritempti prie mechaninių savo proto šablonų.

Empatinio išklausymo praktika – psichologų technika. Ir tai – vienas iš geriausių būdų tapti protingesniam. Tapti empatiškam ir jausti kitus nereikia užsičiaupti ir tebūti ruporu, į kurį pašnekovas išpila savo mentalinį šlamštą. Tiesiog empatija mums leidžia pradėti suprasti kitus ir įsitraukti į dialogą sąmoningai. Tai, beje, vienas iš geriausių intuicijos ugdymo metodų. Iš tikrųjų ką nors suprasti – reiškia matyti reiškinio esmę.

Minties kristalizacija

Paprastai mūsų mąstymas (o dažnai ir kalbėjimas) primena kažkokį balaganą arba orkestrą, kuriame kiekvienas instrumentas groja ką ir kaip nori. Protas inertiškai blaškosi nuo vienos minties prie kitos, nuolat mechaniškai kažką fantazuoja, šokinėdamas nuo vieno siužeto prie kito. Dirbti ir vaisingai veikti tokiomis sąlygomis labai nelengva. Proto veikla primena teplionę, kurią sudaro chaotiškai išmėtytos skirtingų spalvų dėmės. Suprasti, ką konkrečiai šiame paveiksle norėjo pavaizduoti „autorius“, dažnai tiesiog neįmanoma.

Problema yra ne tai, kad mums trūksta protingų minčių, o tai, kad šitos protingos mintys „paplaukusios“ ir susilieja su visomis kitomis proto fantazijomis – kaip garai rūke.

Norint tapti protingesniam, būtina mokyti savo protą „susifokusuoti“ į konkrečias idėjas, pagauti jų esmę, išlaikyti ir išreikšti aiškėmis, tiksliais mintimis. Šitą procesą galima pavadinti minties kristalizacija. Ji padaro mąstymą aiškų, nugludintą ir valdomą, ir tada visoje mentalinėje maišalynėje po truputį ima ryškėti ir reikštis esmė. O kai galvoje „jovalas“, žmogus ištis atrodo kvailas, jo kalba nerišli, o idėjos miglotos.

Kristalizavus mintį, jeigu ji apie problemą, pradedame suvokti jos esmę, jos priežastis, – o tai jau pirmas žingsnis jos išsprendimo kryptimi.

Treniruotės

Norint mąstymą kristalizuoti, būtina treniruotis. Tam nereikia jokių specialių sąlygų. Tiesiog kaskart, kai ką nors apmąstome, turėtume stengtis suformuluoti sau apgalvotą idėją maksimaliai aiškiai ir lakoniškai fraze. Čia svarbiausia tikslumas, tai, kiek tiksliai mintis išreiškia idėją. Jeigu jaučiame, kad frazė skamba miglotai, tęskime jos kristalizavimą, kol pajusime, kad ji tapo idealiai nugludinta. Taip treniruojantis po kurio laiko vėl galėsime grįžti prie šitos frazės ir dar ją pakristalizuoti subtilesniame lygyje. Toks minčių „kristalų“ formavimas – galingas metodas, padedantis tapti protingesniam.

Šią techniką galima derinti su empatija ir dėmesingu išklausymu (apie tai jau kalbėta). Klausydami pašnekovo galime mėginti tai, ką jis pasako, suformuluoti paprastesniais ir tikslesniais žodžiais.

Galima gludinti mintis skaitant knygas, miglotas idėjas išreiškiant aiškiaburiausiais minčių kristalais, išgryninant pasakojimo esmę. Taip skaitant pats skaitymo procesas gali sulėtėti dukart, bet jis taps maždaug penkis kartus efektyvesnis.

Galima treniruotis rašant dienoraštį. Tai, be kita ko, lavina atmintį ir kūrybinę raišką.

Kristalizuojant mintis labai svarbu glaustumas: kuo suformuluota mintis lakoniškesnė ir talpesnė, tuo ją lengviau suprasti. Beje, glaustai nereikia paviršutiniškai. Mintis gali būti gili, netgi apšviečianti.

Kristalizuota idėja – tai pati esmė, kurioje nėra nieko nereikalingo. Minčių kristalizacija sutvarko minčių chaosą, kalbėjimą įgalina perteikti idėjas tiksliai ir paprastai.

Pagal **Igorio SATORINO** straipsnį parengė **Lizeta LOZURAITYTĖ**

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar turi darbdavys teisę neskelbti savo sprendimo motyvų?

Ar turi mokyklos direktorius teisę neteikti darbuotojui jokių motyvų ir nelaukdamas termino pabaigos nutraukti darbo sutartį, kurioje darbdavio iniciatyva buvo numatytas darbuotojo išbandymas?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 107 str. 1 dalimi, jei darbdavys pripažino, kad išbandymo norint patikrinti, ar darbuotojas tinka pavestam darbui, rezultatai nepatenkinami, jis iki išbandymo termino pabaigos gali atleisti darbuotoją iš darbo, apie tai raštu įspėjęs darbuotoją prieš tris dienas.

Darbo sutartis tokiu atveju nutraukiama supaprastinta tvarka. Tam nereikia profesinės sąjungos organo sutikimo, netaikomi 2 ar 4 mėnesių įspėjimo terminai ir nemokama išeitinė išmoka. Atleidimas iš darbo įforminamas pagal DK 107 str. 1 dalį. Lingvistinis DK 107 str. aiškinimas leidžia daryti išvadą, kad vertinti darbuotojo išbandymo rezultatus turi teisę tik darbdavys. Tačiau ši darbdavio teisė nėra absoliuti. Darbuotojui užginčijus jo atleidimą iš darbo DK 107 str. pagrindu, teismai reikalauja iš darbdavio įrodymų, patvirtinančių darbuotojo netinkamumą darbui, nepaisant to, kad konkreti darbuotojo netinkamumo pavestam darbui nustatymo procedūra įstatymų neregamentuota. Darbdavys teismui privalės įrodyti, kad darbuotojas iš tiesų neišlaikė išbandymo, t. y. kad jis dėl savo dalykinių ar asmeninių savybių nesugeba ar negali dirbti darbo, dėl kurio atlikimo buvo sulagta sudarant sutartį.

Kokio dydžio pašalpą skirti?

Esu mokyklos darbo tarybos narė. Su direktoriumi deramės dėl kolektyvinės sutarties. Noriu sužinoti, kokio dydžio pašalpa turėtų būti išmokama šeimos narių mirties atveju. Ar visoms švietimo įstaigoms ji vieno da, ar priklauso nuo susitarimo?

Vyriausybės nutarimo Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ (1993 07 08) 10 punktas leidžia mokyklų vadovams skirti darbuotojams, kurių materialinė būklė sunki dėl jų pačių ligos, šeimos narių (sutuoktinio, vaiko (įvaikio), motinos, tėvo (įmotės, įtėvio) ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo, jeigu yra darbuotojo rašytinis prašymas ir pateikti atitinkami tai patvirtinantys dokumentai, iki 5 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio materialines pašalpas iš įstaigai skirtų lėšų. Mirus darbuotojui, materialinė pašalpa išmokama jo šeimos nariams.

Vadovaujantis Darbo kodekso 61 str., kolektyvinėje sutartyje šalys nustato darbo, profesines, socialines ir ekonomines sąlygas bei garantijas, kurios nėra reglamentuotos įstatymų, kitų norminių teisės aktų ar nacionalinės, šakos ir teritorinės kolektyvinės sutarties arba kurios jiems neprieštarauja ir nebloginą darbuotojų padėties.

Taigi, kokio dydžio pašalpa turėtų būti išmokama šeimos narių mirties atveju, kiekvienoje įstaigoje priklauso nuo kolektyvinėje sutartyje pasiektos susitarimo, tačiau ji neturėtų būti didesnė už 5 minimalias mėnesines algas.

Ar nemokamos atostogos įskaitomos į darbo stažą kasmetinėms atostogoms gauti?

Šiais metais turėjau mėnesį nemokamų atostogų. Ar šis laikas bus įskaitytas į darbo stažą kasmetinėms atostogoms gauti?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 170 str., į darbo metus, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, įskaitomos ne visos, o tik kai kurios nemokamos atostogos. DK 170 str. 1 d. 7 ir 8 punktai nurodo, kad įskaitomos nemokamos atostogos iki trisdešimties kalendorinių dienų neįgaliesiems ir nemokamos atostogos iki trisdešimties kalendorinių dienų asmenims, slaugantiems neįgalųjį.

Jeigu nemokamos mėnesio trukmės atostogos buvo suteiktos dėl kitos priežasties, tai į darbo metus, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, jos neįskaitomos.

Kada galima atsisakyti dirbti?

Ar turi mokytojas teisę nesutikti vesti pamokų, jeigu iš jo vieno dalyko pamokos atimamos ir pakeičiamos kito dalyko pamokomis, jeigu pamokų krūvis be mokytojo sutikimo sumažinamas arba padidinamas?

Atvejus, kada darbuotojai turi teisę atsisakyti dirbti, nustato Darbo kodeksas (DK). Pvz., DK 275 str. 5 d. numato, kad darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, jeigu yra pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai, taip pat dirbti tuos darbus, kuriuos saugiai atlikti nėra apmokytas, jei neįrengtos kolektyvinės apsaugos priemonės ar pats neaprupintas reikiamomis asmeninės apsaugos priemonėmis. Teisę atsisakyti dirbti suteikia ir DK reglamentuota tvarka paskelbtas streikas.

Todėl darbuotojo atsisakymą dirbti dėl darbo pobūdžio ar krūvio pakeitimų darbdavys gali laikyti darbo drausmės pažeidimu ir už nedirbtą laiką nemokėti.

Nesutarimai tarp darbuotojo ir darbdavio dėl darbo įstatymuose, kituose norminiuose teisės aktuose, darbo ar kolektyvinėje sutartyje nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo, kurių nepavyksta sureguliuoti derybomis, yra darbo ginčų objektas. Darbo ginčai nagrinėjami DK XIX skyriuje nustatyta tvarka.

Parengė Vytautas STRAZDAS

Lietuvių kalbos olimpiadikė: vargai ir siekliai

Irma VIDEIKAITĖ, lietuvių kalbos olimpiadikės organizatorė

Balandžio 17-ąją pirmą kartą Lietuvoje, Vilniaus Barboros Radvilaitės pagrindinėje mokykloje, vyks lietuvių kalbos olimpiadikė (olimpiada, skirta mokiniams, turintiems trimestri ne didesnę įvertinimą kaip septyni, – žr. „Dialogas“, 2011 m. Nr. 29). Kaip ir kiekvienai naujovei, jai tenka patirti ne tik malonių išgyvenimų, bet ir sunkumų.

Užkliuvo priesaga

Nors liaudies išmintis sako, kaip pavadinasi, taip nepagadinsi, mums didžiausia problema – renginio vardas. Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) nutarė nepalaikyti naujadaro „olimpiadikė“, nes tarminės priesagos esą tinka tik prie lietuviškų žodžių (*mergikė, kepurikė, valandikė*), bet ne prie tarptautinių. Be abejo, galima būtų lipdyti kitą priesagą ir apyvar-ton leisti, pavyzdžiui, olimpiadėlę, tačiau bet kuris kalbos jausmą turintis sutiktų, kad skambės ir reikšmė jau būtų nebe ta. Taip, VLKK kiekvieną savo sprendimą gali svariai motyvuoti, kalbos normas nustatančių ir saugančių taisyklių toje institucijoje turbūt ne viena dešimtis. Vis dėlto kyla natūralus klausimas, ko vertos taisyklės, atimančios iš žmogaus teisę būti savo kalbos kūrėju, per kalbą atskleisti save. Tai tas pats kaip neleisti tėvui savo vaiko pavadinti tokiu vardu, koks jam atrodo gražiausias ir tinkamiausias. Ypač kai tas vardas iš tiesų negriauna lietuvių kalbos sistemos, nekelia jai jokių grėsmių. Priešingai, siekia bendrinę kalbą praturtinti, suteikti jai daugiau įvairovės.

Be abejo, būna situacijų, kada tėvai, išklausę įvairių nuomonių, nusprendžia vaikui duoti kitą vardą. Šis atvejis gali būti būtent toks. Būtų malonu sulaukti kūrybiškų pasiūlymų, kaip vadinti olimpiadas, skirtas vaikams, mokykloje sugebėjusiems pasiekti, Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų terminais kalbant, pagrindinį lygį. Šiuo metu Vilniaus mokytojų bei mokinių skirtų renginių plane olimpiadikė figūruoja kaip konkursas „Ir aš galiu“. Be abejo, atsiradus geresniam pasiūlymui, renginys gali būti pervardintas, gal net ateity bus įmanoma grįžti prie *olimpiadikės*, jei VLKK pagaliau pritartų vis labiau visuomenėje pasigirstančiam balsui, kad lietuvių kalbos kontrolė yra per griežta.

Nepaisant VLKK specialistų skepsio

Kitas nemalonas dalykas – neigiamas požiūris į renginį, skirtą tam tikrų gabumų mokiniams. Gali pasirodyti keista, bet tai vėlgi tos pačios VLKK oficiali pozicija.

VLKK Konsultacijų grupės vadovės Aurelijos Dvylytės nuomone, toks rengi-

nys didina mokinių atskirtį. „Juk olimpiadų mokyklų etape (pagal Dalykinių olimpiadų, konkursų ir kitų renginių nuostatus) gali dalyvauti visi norintys mokiniai“, – argumentuoja minėta specialistė.

Taip, iš tiesų gali. Vienintelė problema – jie negali laimėti, o tai reiškia, kad neturi motyvacijos ir beveik niekada nedalyvauja. Juk retas mokytojas, organizavęs mokyklos etapo olimpiadą, galėtų pasigirti, kad joje dalyvavo šešetą ar penketą trimestrę turintis mokinis. Būtent tokiems mokiniams labiausiai ir trūksta galimybės patirti sėkmę, būti išskirtam iš pilkos masės. Tad kai Vilniaus Barboros Radvilaitės pagrindinėje mokykloje vyko atrankinis lietuvių kalbos olimpiadikės turas (neišeidami iš savo kaimo ribų galėjome nebijoti VLKK ir vadinti ją šiuo vardu, o prisiminę A. Užkalnį – išdrįsime dar ir kabučius atsisakyti), galėjome tik stebėtis, kiek buvo norinčių dalyvauti, o dar smagiau buvo skelbti laimėtojus. Nustebdavo ne tiek patys dalyviai, kiek jų mokytojai: „Jau kad šitas mano beraštis iš lietuvių kalbos ką nors laimėtų...“

Taip, dauguma mokinių beraščiai. Bet kelias iš šios liūdnos situacijos tik vienas – dėmesys, pagiriamasis žodis už mažus laimėjimus, arba, kaip sako G. Petty, medaliai ir misijos.

Svarbiausia dalyvauti

Dar viena problema – mokytojų nedrąsa. Yra įprasta vykdyti konkursus ir rodyti pačius geriausius savo mokinius. Atrodo, lyg ir gėda atsivežti tą, kuris daugiau nemoka negu moka. Pedagogai vis dar jaučiasi kalti, jeigu vieno ar kito dalyko neišmoko. Tačiau išmokyti yra pirmiausia kiekvieno vaiko atsakomybė. Skamba paradoksaliai, bet mokytojas, sakantis: „Aš nieko negaliu jūsų išmokyti, tik jūs galite išmokyti“, yra teisus. Šiuolaikiniam ugdytojui daug svarbiau parodyti, kur ir kaip save realizuoti, atskleisti. Taigi olimpinis šūkis „Svarbiausia dalyvauti“ čia kaip niekad svarbus.

Taigi nors šiuo metu užsiregistravusių dalyvauti pirmojoje lietuvių kalbos olimpiadikėje (konkurse „Ir aš galiu“) nėra labai daug, renginys bet kokių atvejų įvyks. Užduotys, orientuotos į praktinius mokinių gebėjimus ir leidžiančios patirti sėkmę, parengtos ir laukia dalyvių.

Požiūriai

„...Lietuvos pedagogikos istorijoje turėtų palikti ženklą...“
Renginio organizatorė

„...Kur Sardės? Atėnai? Ar Rymo garsaus Kur vyrai ar jų veikalai?..“

Maironis

Kęstutis MILIAUSKAS

Vytenis PAULAUSKAS

Profsąjungos užsikonguravo

Jau dvi dešimtis metų Lietuvos valstybė stengiasi savo gyvenimą perstatyti ant laisvosios rinkos konkurenciniu pagrindu suklotų bėgių. Konkurencija – gėris. Todėl konkuruoja tarpusavyje ir mokyklos, ir universitetai, ir darželiai, o netrukus konkuruos ir neformaliojo ugdymo įstaigos. Deja, kol kas visa ta konkurencija švietimo kokybės nepagerino.

Konkuruoja tarpusavyje ir švietimo profsąjungos. Skaitant kokį nors straipsnį apie jų veiklą eiliniam skaitytojui tenka spręsti sunkiai išsprendžiamą uždavinį – ką reiškia tos prie raidės „Š“ prilipintos dar kelios raidės ir kuri iš visų šių kelių profsąjungų yra geresnė, gražesnė. Iš šios profsąjungų konkurencijos, manau, labiausiai laimi Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM). Ji nuolat pabrėžia, kad profsąjungos nesugeba susitarti tarpusavyje, kad jos pačios nežino, ko nori, ir todėl į jų reikalavimus galima nekreipti dėmesio.

Manau, kad iš tikrųjų profsąjungoms dažnai trūksta aiškaus savo reikalavimų formulavimo. Jeigu norima keisti mokinio krepšelio metodiką, – tai kaip ją keisti? Jeigu tai pareikalaus papildomų biudžeto lėšų, – tai iš kur jų gauti? Jeigu norima nustatyti minimalią 18 kontaktinių valandų ribą, – tai ką tai reiškia? Ar tai reiškia, kad šiuo metu mokytojai turi per mažą darbo krūvį? Bet juk pačios profsąjungos aiškino, kad pagal jų atliktą analizę mokytojai, norėdami sąžiningai, kokybiškai praveisti tas 18 kontaktinių val., faktiškai per savaitę turi dirbti net apie 90 val. Mat į tas 90 val. įeina ir visi darbai, numatyti darbų apraše, kuris buvo ŠMM sudarytas ruošiantis pereiti prie etatinio darbo apmokėjimo sistemos.

Iš ministerijos atstovų galima suvokti, kad jie reikalavimą užtikrinti tas 18 kon-

Sisteminės klaidos

Zitos Šliogerienės nuotr.

taktinių val. supranta kaip profsąjungų norą gauti pinigų už neatliktus darbus arba kaip norą atleisti dalį mokytojų iš darbo ir tų atleistųjų mokytojų sąskaita likusiems mokytojams užtikrinti tą reikalaujamą kontaktinių valandų skaičių.

Manau, kad iš tikrųjų mokytojai nori ne ant savo pečių užsikrauti didžiulį krūvį, bet už savo darbą gauti to darbo vertą atlygį. Todėl, mano nuomone, profsąjungos turėtų kovoti ne už ne mažesnę kaip 18 kontaktinių val. krūvį, bet, priešingai, turėtų stengtis, kad tas krūvis būtų suma-

žintas iki maždaug 12 val. Tokiu atveju reikia siekti, kad būtų duota daugiau apmokamų valandų tiems darbuotojams, kurie yra įtraukti į darbų aprašą ir kuriuos mokytojas privalo atlikti neskaitant kontaktinių pamokų pravedimo.

Vieną šūviu – keli kiškiai

„Dialoge“ buvo rašoma, kad per artimiausius keletą metų Lietuvos mokyklose pakankamai darbo nebus net ir esamiems mokytojams. Tačiau jei būtų didinamas apmokamų valandų skaičius papildomiems darbuotojams, būtų galima mokyklose įdarbinti daug mokytojų ir taip efektyviai kovoti su nedarbu, kuris ateityje dėl didėjančio darbo našumo visose šalyse didės.

Mūsų šalies vadovai gavo barti iš Europos Sąjungos vadovybės už tai, kad Lietuvoje labai didelis jaunimo nedarbas. Siekiant mažinti tą nedarbą iš valstybės biudžeto dvejimms metams buvo skirta 100 mln. litų. Tie pinigai bus skirti įvairioms privačių darbdavių subsidijoms.

Tačiau juk daug racionaliau būtų kurti darbo vietas ne privačiame, o valstybiniame sektoriuje, nes būtent jame yra tokių darbo vietų poreikis. Daug studentų baigia aukštąsias mokyklas, tačiau didelei jų daliai jų išsilavinimą atitinkančio darbo privačiame sektoriuje nėra. O juk tuo atveju, jeigu mokytojams kontaktinių valandų skaičius būtų mažinamas didinant apmokėjimą už papildomus darbus ir tokiu būdu nemažinant darbo užmokesčio esamiems darbuotojams, tie aukštąsias mokyklas baigę jaunuoliai galėtų eiti dirbti į mokyklas. Jeigu kontaktinių valandų skaičius būtų sumažintas iki 12, mokytojų poreikis padidėtų maždaug trečdaliu ir taip realiai būtų sprendžiama nedarbo problema.

Didinti mokinių užimtumą po pamokų reikėtų ne įvedant mokinio krepšelių popamokiniam ugdymui, bet didinant tam ugdymui skirtą finansavimą ir įdarbinant toje sferoje didesnę mokytojų, trenerių skaičių.

Elementarioji ekonomika

Problema yra ta, kad liberali valdžia mano, jog pati valdžia darbo vietų kurti negali, kad jas kuria tik privatininkai. Laikoma: jeigu mokytojas dirba valstybinėje mokykloje – jis yra valstybės išlaikytinis, savotiška našta. Todėl nors sakoma, kad kovojama su nedarbu, kad steigiamos naujos darbo vietos, iš tikrųjų stengiamasi kuo daugiau tų darbo vietų, kurios yra valstybiniame sektoriuje, sunaikinti.

Profsąjungos, manau, per daug dėmesio viešojoje erdvėje skiria tarpusavio santykių aiškinimuisi ir per mažai švietime egzistuojančių problemų sprendimui. Ir tie siūlomi problemų sprendimo būdai kartais būna keistoki. Prieš porą metų profsąjungos labai energingai protestavo prieš didėjančias kainas ir mokesčius. Tačiau juk profsąjungos daugiausia atstovauja valstybinio sektoriaus darbuotojams, nes tik čia jų veikla bent šiek tiek toleruojama. Mokytojai turi mokinius šiek tiek pamokyti ekonomikos pagrindų, todėl jie patys turėtų žinoti, kad, norint pagerinti švietimo padėtį, norint daugiau lėšų gauti jo finansavimui, būtina tas lėšas įkalkuliuoti į gaminių kainas. Sumažinus mokesčius, šiek tiek gali sumažėti ir kainos, tačiau biudžetininkų, švietimo padėtis po to tik dar labiau pablogėtų.

Socialdemokratų lyderis A. Butkevičius pažadėjo, kad jeigu socialdemokratai po Seimo rinkimų valdys Lietuvą, jie mažins daugelį mokesčių. Darbo partijos vadovas V. Uspaskichas žada minimalų atlyginimą didinti iki 1509 litų, bet tam, kad verslas dėl to nenukentėtų, nori atitinkamai didinti ir neapmokestinamąjį minimumą. Tai reiškia, kad visus tuos verslo nuostolius, patirtus dėl minimalios algos didinimo, turės padengti valstybė iš savo biudžeto. Iš viso to galima spręsti, kad švietimui opozicija šviesios ateities, geresnio finansavimo nežada. Priešingai, po rinkimų padėtis gali net ir pablogėti.

KONFERENCIJOS

Aš tikrai myliu Lietuvą!

Šiaulių Dainų progimnazijoje įvyko miesto V–VIII klasių mokinių konferencija „Aš tikrai myliu Lietuvą“. Tema labai aktuali – tiek suaugę, tiek vaikai jaučia, kad patriotizmą pastaruoju metu nustelbia materialinės gerovės siekimas ir daugelis tautiečių „dėl trupinio aukso, gardaus valgio šaukšto“ išvyksta svetur, – rašo „Dialogui“ mokytoja Inga Valeikienė. Tad konferencijos dalyviai svarstė, kas jiems yra Lietuva, kuo pasireiškia tėvynės meilė. Kadangi tėvynė prasideda nuo gimtojo slenksčio, nemažai dėmesio konferencijoje skirta Šiauliams, pvz., iš penktokių G. Katkutės ir R. Kukštaitės pranešimo „Šiaurietiški rekordai ir įdomybės“ sužinota, kad „Šiauliai“ – seniausias vietovardis Lietuvoje, kad šiame mieste veikia viena seniausių, nuo 1786 m. žinoma, įmonė „Gubernija“, kad šiauliečiai pagamino sunkiausią, 121 kg sveriantį, *country* dviratį: jo ratai pagaminti iš girnapusių, o rėmas – iš gryno metalo. Įdomų pranešimą „Mylim Lietuvą?“ pristatė „Romuvos“ progimnazijos aštuntokai L. Šalavėjus ir D. Laucius: mokiniai parinko originalių detalių, kodėl žmonės nemyli Lietuvos, o paskui pateikė argumentų, kodėl vis dėlto tėvynė yra brangi. Konferenciją mokiniai užbaigė dainuodami M. Mikutavičiaus hitą „Aš tikrai myliu Lietuvą“.

Patirtimi dalijosi klasių auklėtojai

Kaip formuoti klasę, kuri būtų gerai organizuota, sugebėtų atstovauti savo interesams ir kurios kiekvienas narys galėtų realizuoti savo individualius tikslus ir poreikius; kaip suburti tėvų grupę, kuri sugebėtų mokykloje organizuoti atstovauti savo vaikų interesams; kaip sutelkti mokytojus bendradarbiauti sprendžiant klasėje iškylančias problemas; kaip kurti „klasės dvasią“, – gerąją šių klausimų sprendimo patirtimi dalijosi Tauragės r. Gaurės, Lauksargių ir Tarailių pagrindinių mokyklų mokytojai susirinkę į klasės auklėtojų konferenciją „Klasės auklėtojo vaidmuo ugdymo procese“. „Dialogui“ apie tai pranešė konferenciją organizavusios Tarailių mokyklos klasių auklėtojų metodikos grupės vadovė Rosita Simonavičienė.

Dar keli išskirtiniai lietuvių kalbos bruožai

Lietos Lozuraitytės nuotr.

Prof. habil. dr. **Arnoldas PIROČKINAS**

Kadaise, prieš negandinguosius 1940 metus, buvo paplitęs šmaikštus pasakymas: „Viens vyrs – ne talka, viens žodis – ne šneka.“ Papildykime jį dar vienu nariu: vienas pavyzdys – ne įrodymas. Kovo 1 d. „Dialoge“ išspausdintame straipsnyje „Kaip svarbu pažinti kalbos išgales!“ plačiau kalbėta apie lietuvių kalbos veiksmažodžio nuosakų ir laikų formų įvairovę ir gausą. Šio atvejo tikriausiai neužtektų, kad būtų galima ramia sąžine sakyti, jog dabar pažįstu savo gimtąją kalbą. Kalbos, kaip ir kito sudėtingo reiškinių, pažinimas yra ilgas procesas, o gal ir niekada nesibaigiantis...

Užsiminus apie kalbos pažinimą, į galvą ateina žymaus lenkų kalbininko, tikrai nuoširdžiai branginusio lietuvių kalbą, profesoriaus Jano Ščepano Otremskio (1889–1971) kelios išvados, pasakytos 1940 m. pradžioje, kai lietuviai stengėsi įsitvirtinti atgautoje sostinėje, apie mūsų kalbą lenkiškai skaitytoje per Vilniaus radiofoną paskaitoje (ji vėliau išspausdinta straipsniu „Lietuvių kalbos grožis“ (*Gimtoji kalba*, 1940, Nr. 6–8). Kalbininkas sakė: „[...] iš arčiau pažįstama lietuvių kalba tikrai laimi; juo geriau ją pažįsti, tuo jos vertinimas bus didesnis.“ Objektivusis kalbininkas tęsė kalbos vertinimą: „Ir lietuvių kalboje ne viskas auksas [...]. Vis dėlto kalbininkai abiem rankom pasirašo nuomonę, kurią iš lenkų pareiškė, pavyzdžiui, Kraszewskis, kad lietuvių kalba yra žavinga.“ Taigi, paskatinti žymiojo kalbininko raginimo pažinti lietuvių kalbą (pažinus ne nuodėmė ir žavėtis), atskleiskime dar kelis jos patrauklius bruožus.

Nuo seno žavimasi mūsų deminutyvais

Apžvalgą pradedame nuo deminutyvų, t. y. mažybinių-maloningų reikšmę turinčių formų. Kalbėsime tik apie daiktavardžių deminutyvus. Šis lietuvių kalbos bruožas nuo seno žinomas, ne vieno jos gerbėjo keltas, nors ir kitos kalbos, kad ir ne visos, jų turi. Mūsų mažybinių daiktavardžių gausa gyrėsi M. Lietuvos tautosakininkas Vilius Kalvaitis (1848–1914) knygoje „Lietuviškų vardų klėtelė“ (1910), o latvių kalbininkė Velta Rūķe-Dravinia (1917–2003) Švedijoje išleistoje didelėje studijoje „Latvių kalbos deminutyvai“ (1959) pripažino, kad šių formų gausumu ir įvairumu lietuvių kalba lenkianti latvių kalbą. Prie šios temos teko prisiliesti ir man pačiam (pvz., 1991 m. „Gimtasis žodis“, Nr. 6). Tema iš tikrųjų patraukli, verta atidaus tyrimo ir populiarinimo, nors pasitaikė kažkur skaityti bene „vakarietišką“ požiūrį į savo gimtąją kalbą garsinančio intelektualo atsainų pasakymą – menka vertybė tie mažybinių žodžiai.

Nesileisdami šįkart į išsamesnį lietuviškų deminutyvų apibūdinimą, pasitenkinkime skaitytojui priminę, kad akademinės „Lietuvių kalbos gramatikos“ I tome suregistruotos net 78 priesagos, su kuriomis sudaromi mažybinių-maloningų daiktavardžiai. Bendrinėje kalboje vartojamos ne visos, tik 16, kelios dar į ją stengiasi patekti. Ne visos priesagos vienodai darios. Dariausios bendrinės kalbos priesagos yra šios: *-el-* (*brolelis, seselė*), *-ėl-* (*katinėlis, motinėlė*), *-(i)uk-* (*Petrukas, Petriukas*), *-ut-* (*vaikutis, rankutė*), *-yt-* (*vaikytis, mergytė*), *-ait-* (*brolaitis, stirnaitė*) ir *-už-* (*brolužis, saulužė*). Mažybinių formų pasidarom ir iš daiktavardžių, kurie nerodo dalyko mažumo: jie negali būti didesni ar mažesni. Antai iš *valia* pasidarome *valelė, valužė*, iš *dangus* – *dangužis*, iš *gyvenimas* – *gyvenimėlis*, iš *šiluma* – *šilumėlė*, iš *žiema* – *žiemelė, žiemužė*. Labai dažnai lietuvių kalboje nesitenkinama

viena mažybine priesaga: dedamos dvi ar net trys, kaip antai: *mamužėlė, mergaitėlė* ar štai Antano Miškinio eilėraštyje „Dukterytužėlė ir motinytėlė“. O M. Lietuvos rašties atstovas Kristupas Jurkšaitis (1852–1915) yra paskelbęs savo paties sukurtą ar gal tautosakoje rastą vedinį net su šešiomis mažybėmis priesagomis: *puod-el-ait-uk-ėl-yt-ėlis*. Ir nieko. Nepasakysi, kad žodis nenatūralus, neįmanomas! Kalbos jausmas neprotestuoja...

Visko apie lietuvių deminutyvus čia neišskiosi, bet to, kas čia pasakyta, pakanka tam, kad kiltų klausimas: o vis dėlto kodėl senieji lietuviai buvo tokie išradingi kurdami tą deminutyvų gausą? Negi tai primityvios dvasios padaras?! Šis klausimas kils kiekvieną kartą, kai susidursime su tais išplėtotais lietuvių kalbos reiškiniais, kurių stokoja ar bent negali pasigirti tolygia gausa kitos kalbos.

Veiksmažodžio „eiti“ sinonimų gausa

Rodos, paprastas veiksmas eiti. O kai pradedi gilintis į jo reiškimą sinonimais, pasirodo, kokio įvairovės jo esama. Antano Lyberio žodyne veiksmažodžiui *eiti* (jis daugiareikšmis, vienai jo reikšmei „judėti pėsčiomis“) duota bene per 300 sinonimų. Tačiau tai visai nedidelė jų dalis. 1965 m. Vilniaus universiteto lituanistas Algirdas Dulkinas (1937–1987) iš akademinio „Lietuvių kalbos žodyno“ pirmųjų septynių tomų (raidės A–K) išrinko net 1300 su viršum šio veiksmažodžio sinonimų. O kiek jų būtų, jei išlasiotume iš visų dabar turimų 20 tomų? Daliai jų kai kuriose kalbose atsirastų atitikmenų, bet ne visiems. Antai mums visai paprastas veiksmažodis *klampoti*. Į rusų kalbą jis verčiamas junginiu *idti (bresti) po griazi* arba *mesiti griaz, į vokiečių – im Morast (Sumpf, Schnee) herumwaten (waten = bristi)*, į latvių – *brist mukulāju*. Lietuvių-lenkų kalbų žodyne jis verčiamas supaprastintai veiksmažodžiais *brnąć (bristi), brodzić (braidyti)*.

Versti šios reikšmės veiksmažodžius į ki-

tas kalbas sunku dėl jų kilmės. Dalis jų savo reikšmėje turi tarsi sulydę dvi reikšmes: pirminę, išblukusią, bet ne visai išnykusią reikšmę, kurią užkloja ėjimo reikšmė. Pavyzdžiui, veiksmažodis *skaptuoti* reiškia skaptu drožti, bet, kai ant jo užklojama ėjimo reikšmė, juo pasakome ypatingą ėjimo būdą – eiti smulkiais greitais žingsneliais. Toks dviejų reikšmių derinys yra labai vaizdingas.

Didelė veiksmažodžio *eiti* sinonimų dalis kilusi iš ištiktukų, pavyzdžiui, *styt* ir *stypčioti, pūkt* ir *pūkštuoti*... Ištiktukai rodo įvairių veiksmų sukeltus garsus, vaizdus ar pojūčius. Ištiktukų lietuvių kalboje, Jono Jablonskio žodžiais tariant, devynios galybės. Jų tiek daug, kad iš visų indoeuropiečių kalbų tik lietuvių kalbos gramatikos juos išskyrė kaip atskirą kalbos dalį. Tiek ištiktukų nepaprasta įvairovė, tiek iš jų padaromų veiksmažodžių gausa liudija kalbos kūrėjų sugebėjimą atidžiai stebėti aplinką ir savo stebėjimus išreikšti meninį įspūdį sukeliančiu žodžiu. Argi ši kalbos ypatybė yra menkesnės vertės už abstraktų raišką?

Dvi būdingos būdvardžių grupės

Tačiau labiau įsigilinę į lietuvių kalbą randame užtektinai duomenų, rodančių, kad jos kūrėjai savo kūriniui yra suteikę ir abstrakcijos bruožų. Jais remiasi daugelio lietuvių kalbos morfologijos ir sintaksės reiškinį klasifikacija, nebūdinga kitoms kalboms. Antai mes turime gausybę būdvardžių su priesaga *-ingas*. Jie, kaip sakoma J. Jablonskio 1922 m. gramatikoje, „reiškia paprastai daikto *vida*us ypatybę, išėinančią dažnai arba kartais ir aikštėn“ (§ 312). Akademinės „Lietuvių kalbos gramatika“ (t. I, § 966) šio J. Jablonskio apibrėžimo atsisakė ir savąjį grindė kitu požymiu – gausumo: „žymi gausingą... ypatybių turėjimą“. Tikroji būdvardžių su priesaga *-ingas* reikšmė išryškėja, kai jie gretinami su būdvardžiais, sudarytais su priesagomis *-uotas, -otas, -ėtas, -ytas*, taip pat *-inas*. J. Jablonskis juos apibūdino taip: „šios rūšies būdvardžiai (...-ėtas, -otas, -uotas) rodo *paviršiaus, aikštės*, visai matomą daiktų ypatybę, visų pastebimą jų savotiškumą“ (§ 312b). Akademinė „Lietuvių kalbos gramatika“ nuo J. Jablonskio ne per daug atitolo: „dažniausiai rodo daiktų paviršiaus ypatybes“ (§ 986).

Dėl šių būdvardžių apibūdinimo, atrodo, teisingu buvo J. Jablonskis. Priesaga *-ingas* visų pirmasuteikia negausumo, betvidausreikšmę: koks čia gausumas reiškiamas žodžiu *veršinga* ar *kumelinga*. O juk ir priesaga *-ėtas* ar *-otas* gali reikšti gausumą, kaip ir priesaga *-ingas*, plg.: *žolinga* (gausiai turinti) pieva ir *žolėtos* (gausiai prižėlusios žolių) bulvės. Šiaip ar taip, lietuvių kalboje šie būdvardžiai sudaro dvi konfrontaciniu santykiu susijusias apibrėžtas grupes, kokių sunku įžvelgti daugelyje kitų kalbų.

Tą gramatinį lietuvių kalbos būdvardžių apibrėžtumą ryškiai suvokia lietuviškų tekstų vertėjai į kitas kalbas ir dvikalbių žodynų sudarytojai. Pailiustruokime tą skirtumą vienos poros – *sakuotas* ir *sakingas* – vertimais į kelias kalbas:

rusų k.: *izmazannyj v smole – smolistyj*
lenkų k.: *wysmarowany (pokryty) żywicy – mający dużo żywicy*
vokiečių k.: *harzig – vollsaftig, harzig*
latvių k.: *sveķains, sveķots – sveķains, sveķu pilns*

Matyt, šiose kalbose panašiai tektų versiti ir kitas poras: *auksuotas – auksingas, miltuotas – miltingas, smėlėtas – smėlingas, snieguotas – sniegingas*. Norint išreikšti šių lietuviškų būdvardžių reikšmių skirtumą, reikėtų dažnai griebtis žodžių junginių arba savo kalboje to skirtumo nedaryti. Šios poros išryškina būdvardžių reikšmės skirtumus, bet yra nemaža lietuvių kalbos būdvardžių, kurie neturi priešingo nario. Būdvardžių su priesaga *-ingas* vertimas į kitas kalbas dažnai įmanomas, plg. *drausmingas, talentingas, tvarkingas* – rusų *disciplinirovannyj, talantlivyj, akkuratnyj*. Tačiau būdvardžiai, priklausantys priesagos *-uotas* grupei, dažnai būdvardinių atitikmenų neturi: *rašaluotas* – rusų *zapačkannyj černilami (v černilach)*, *kailiniuotas* – *adetyj v šubu, v šube, kelnėtas – v štanach, sagotas – s pugovicami, na pugovicach, dirsetas – s kostrom* ir t. t. Rusų kalba, būdama istoriška ir struktūriškai labai artima lietuvių kalbai, šiuo atveju lietuviškiems būdvardžiams turi nemaža būdvardinių atitikmenų, tarp jų net su priesaga *-t-*, kaip antai: *raguotas – rogatyj, pilvotas – puzatyj, dantytas – zubastyj*. Labiau nutolusiose nuo lietuvių kalbos struktūros kalbose tų bendrumų dar mažiau.

Tęsdami lietuvių kalbai ypač būdingų dalykų vardijimą, rastume, pavyzdžiui, ką pasakyti apie dalies ir visumos reiškimą kilmininko ir vardininko ar galininko linksniais. Nederėtų apeiti paprastųjų ir įvardžiuotinių būdvardžių reikšmės skirtumo. Labai įdomi būtų tema – siekiamojo tikslo reiškinys kilmininku prie slinkties veiksmažodžių, bene sveikiausiai išlaikytas indoeuropiečių prokalbė menantis dalykas. Tačiau tam reikėtų pakartoti nemažą dalį gramatikos – straipsniui neįmanomas uždavinys. Mūsų tikslas labai kuklus: parodyti visuomenei, kaip ponas Mantas Adomėnas ir jo bendrai iš „Naujojo židinio-Aidų“ nepagrįstai dejuoja dėl lietuvių kalbos, savo kalbos skurdą eksponuodami kaip kalbos skurdą.

Šių „kalbininkų“ išpuoliai prieš mūsų kalbą, kurios nė vienas rimtas kalbininkas nėra vadinęs turtingiausia kalba, kelia klausimą: kiek apskritai mūsų modernieji publicistai, rašytojai, žurnalistai ir oratoriai yra pajėgūs pasinaudoti per ilgus amžius kauptomis kalbos išgalėmis?

Ir už pinigus negausi

Kai daugelio šalių vyriausybės karo biudžetus ir mažina išlaidas švietimui, pedagogus kiek paguosti gali PISA tarptautinio lyginamojo mokinių pasiekimų tyrimo rezultatai. Jie rodo, kad mokinių pasiekimai labiau priklauso nuo to, kaip yra investuojamos švietimui skirtos lėšos, o ne nuo jų dydžio.

Turtuoliai irgi verčia

Šalys, kuriose tarptautinės moksleivių vertinimo programos PISA (angl. *Programme for International Student Assessment*) tyrimas nustatė geriausius švietimo rodiklius, nėra turtingiausios ir švietimui neskiria daugiau lėšų nei kitos valstybės. Tokią išvadą skelbia Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) ištyrusi švietimo finansavimo ir mokymosi pasiekimų koreliaciją.

Pasak EBPO

švietimo analitikų, PISA tyrimo rezultatai atspindi šalių ekonomiką tik iki tam tikros ribos. Pavyzdžiui, dėsni – kuo turtingesnė šalis, tuo geresnis vidutinis PISA tyrimo skaitymo gebėjimų pasiekimų rodiklis – galioja tik tarp vidutiniškai turtingų ekonomikų, kurių sukuriama bendrojo vidaus produkto (BVP) dalis vienam žmogui (BVP *per capita*) sudaro apie 20 000 JAV dolerių (pvz., Estija, Vengrija, Slovakija, Lenkija). Antai Lenkijoje ir Latvijoje BVP dalis žmogui yra bent du kartus didesnė nei, pvz., Azerbaidžane ir Peru, – ir jų vidutiniai PISA tyrimo skaitymo gebėjimų pasiekimų rodikliai yra aukštesni daugiau nei 100 taškų.

Beje, Tarptautinio valiutos fondo duomenimis, praėjusiais metais Lietuvos BVP *per capita* buvo 18 769 JAV doleriai.

Didelės investicijos – ne panacėja

Tačiau tarptautinio penkiolikmečių pasiekimų tyrimo PISA rezultatai rodo, kad, esant didesniai nei 20 tūkst. JAV dolerių BVP *per capita* rodikliui, nacionalinio turto įtaka mokinių pasiekimams nebėra lemiamą. Didelių pajamų šalyse švietimui skirtų lėšų apimtys ir mokinių pasiekimai yra bemaž nesusiję.

Panašiai išeina ir skaičiuojant visas lėšas, kurios išleidžiamos vienam mokiniui mokytis per laikotarpį iki jam sukanka 15 metų. Kai tokia suma tampa didesnė už 35 tūkst. JAV dolerių, dingsta priklausomybė tarp mokinio mokymo išlaidų ir jo pasiekimų. Pavyzdžiui, šalyse, kurios mokiniui nuo 6 iki 15 metų išleidžia daugiau nei 100 000 JAV

Ekonomiškai stipriose šalyse matoma tendencija investuoti į kokybiškai dirbančius mokytojus, o ne į klasių dydį.

dolerių, t. y. Liuksemburge, Norvegijoje, Šveicarijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, mokinių pasiekimai yra panašūs į bendraamžių pasiekimus šalyse, kurios mokiniui skiria mažiau nei pusę minėtos sumos, pvz., Estijoje, Vengrijoje ir Lenkijoje. Mažai to, vienais iš aukščiausių PISA tyrimų rezultatų galinčioje didžiojoje Naujojoje Zelandijoje mokiniui nuo 6 iki 15 m. amžiaus išleidžiama mažiau nei vidutiniškai išleidžiama kitose šalyse.

Kas tuomet lemia geresnius mokinių pasiekimus didelių pajamų šalyse? PISA tyrimo rezultatai rodo, kad šiose šalyse svarbiau, kaip tos lėšos yra panaudojamos, o ne kiek jų skiriama.

Mokytojas – prioritetas

Pasak EBPO švietimo analitikų, didelėmis pajamomis ir geriausiais mokinių pasiekimais išsiskiriančios šalys pasižymi tuo, kad jos daugiau investuoja į mokytojus. Pavyzdžiui, Pietų Korėjoje ir Honkonge, dviejose aukštais rodikliais pagal skaitymo gebėjimų PISA tyrimo rezultatus pasižyminčiose šalyse, pagrindinio ugdymo mokytojai uždirba dvigubai daugiau už vienam žmogui jų šalyse tenkančią BVP dalį. Kitaip tariant, gerai pagal PISA tyrimo rezultatus pasiro-

džiųjų šalių pritraukia geriausiai besimokančiuosius mokinius rinktis mokytojo profesiją gerais atlyginimais ir geresniu profesiniu statusu. Tačiau mažiau turtingose šalyse toks dėsningumas nėra matomas.

Švietimo specialistai pastebi tendenciją, kad visose PISA tyrime dalyvavusių šalių, kurios investuoja į didesnius už BVP *per capita* mokytojų atlyginimus, mokyklose klasės yra gana didelės. O ir šalies lygmeniu išanalizuoti PISA tyrimo rezultatai rodo, jog klasės dydis ir mokinių pasiekimai nėra susiję. Gal todėl gerus rezultatus rodančios šalys yra linkusios daugiau investuoti į mokytojus, o ne į mažesnes klases.

Ne „kiek“, bet „kam“

Švietimo ekspertai teigia, kad PISA tyrime dalyvavusios ir labai gerus rezultatus pademonstravusios šalys investuoja ne tik į mokytojus, bet ir į didelius su visais mokiniams siejamus lūkesčius. Šiose šalyse mokyklos ir mokytojai neleidžia, kad tie, kuriems prastai sekasi mokytis, neišlaikytų egzaminų, neverčia mokinių likti antriems metams ir kartoti kurso, nekomplektuoja klasių pagal mokinių gebėjimus ir neveja jų į kitas mokyklas. Net ir taip besielgiančios neturtingosios šalys PISA tyrime rodo

geresnius rodiklius negu šalys, kuriose stebima tendencija atskirti prasčiau besimokančiuosius, turinčius elgesio problemų ar specialiųjų poreikių mokinius.

EBPO analitikai daro išvadą: geros švietimo sistemos neįmanoma įgyti vien už pinigų. Kai kalbama apie pinigus ir švietimą, reikia klausti ne „kiek“, bet „kam“.

PISA tyrime gerus rezultatus rodo tos šalys, kurios tiki (ir veikia, kad tą tikėjimą įgyvendintų), kad mokyklose visi vaikai gali gerai mokytis. Geresnių rezultatų pasiekia tos turtingesnės šalys, kurios pirmenybę teikia gerai dirbantiems mokytojams, o ne mažesniai mokinių skaičiui klasėse.

Ekspertai tvirtina, kad didesnis nacionalinis turtas ar daugiau švietimui skiriamų lėšų negarantuoja geresnių mokinių pasiekimų. Dideles pajamas gaunančiose šalyse švietimui skiriamų lėšų kiekis yra mažiau svarbus nei tai, kaip tos lėšos yra panaudojamos. Gerai veikiančiose didelės pajamas gaunančių šalių mokyklų sistemose matoma tendencija investuoti į kokybiškai dirbančius mokytojus, o ne į klasių dydį. Gerus pasiekimus PISA tyrime parodžiusios šalys tiki, kad visi besimokantieji gali baigti mokyklą, ir suteikia jiems tokią galimybę.

„Dialogo“ inf.

KONFERENCIJOS

Modernumo ir tradicijos dermė

Tauragės „Vermės“ gimnazijos bendruomenė surengė respublikinę konferenciją „Modernumo ir tradicijos dermė ugdymo procese“. Joje dalyvavo per 100 mokytojų iš Kauno, Jonavos, Telšių, Tauragės rajono ir miesto mokyklų.

Pirmuosius pranešimus skaitė svečiai iš Kauno krašto: istorijos mokytojas D.Boguševičius klausytojus sudomino moderniu orientacinių varžybų taikymu integruotai mokant istorijos ir geografijos. Jonavos „Neries“ pagrindinės mokyklos istorikė I.Karnusevičienė pristatė mokiniams pritaiktą konferencijos metodą. Tauragės „Vermės“ gimnazijos fizikos mokytojos N.Burbienės žaismingai pristatytas tarptautinis daugiašalis projektas LULATS („Pažvelk į dangų“) naudingas mokymosi motyvacijai skatinti: mokiniai, dalyvaudami projekte, ne tik gamino kosmines stotis, kieto

kuro, vandens raketas, smėlio laikrodžius, astronominius žaidimus, stebėjo žvaigždes kompiuterizuotu teleskopu, bet ir lankėsi Ispanijoje, Čekijoje, priiminėjo svečius iš 5 šalių.

Darbą mokytojai tęsė trijose sekcijose. Kalbų mokytojams įdomų pranešimą apie inovatyvią nuotolinio mokymosi formą perskaitė mokytoja A.Sermontienė (Tauragės SMC). Suaugusiųjų mokymo centro mokytojai sukūrė beveik visų XI klasės mokymų dalykų kursus. Tokia mokymo forma patraukli įvairių poreikių ir gebėjimų mokiniams. A.Anulienė („Vermės“ gimn.) aptarė ir pademonstravo kompiuterinės lingvistikos, elektroninio tekstyno naudojimo galimybes. Žalgirių gimnazijos anglų kalbos mokytojos J.Pukelienė ir D.Bielskienė kalbėjo apie šiuolaikinės pamokos modernizavimą. „Vermės“ gimnazijos anglistė

E.Jurkšaitienė pratęsė modernios pamokos temą ir papasakojo, kaip buvo planuojama ir įgyvendinama integruota anglų kalbos ir geografijos pamoka.

Tikslųjų ir gamtos mokslų sekcijoje karaliavo Tauragės rajono matematikės: V.Bliūdžiūtė (Žygaičių gimn.) kalbėjo apie tarpdalykinę integraciją; A.Ostrozorova (Žalgirių gimn.), pati užsikrėtusi kompiuterinės programos matematikos mokymui ir mokymuisi *GeoGebra* bacila, siūlė tuo susidomėti ir kitiems; N.Pasičnikienė („Vermės“ gimn.) pasidalijo kūrybinio džiaugsmo paieška matematikos pamokose, o R.Šiurnienė (Skaudvilės gimn.) pristatė vertinimo aplanko taikymo patirtį.

Socialinių mokslų, menų ir neformaliojo ugdymo sekcijoje lituanistė E.Bitinienė (Žalgirių gimn.) kalbėjo apie edukologinių projektų-programų taikymą ugdymo pro-

cese, pasitelkiant į pagalbą nevyriausybines organizacijas, Tauragės rajone tokių projektų užregistruota per 90. Etikos mokytoja ir socialinė pedagogė V.Vaičekauskienė („Vermės“ gimn.) skaitė pranešimą apie socialinės dramos metodų panaudojimą etikos pamokose ir klasės auklėtojo veikloje. Po darbo sekcijose konferencijos dalyviai išklausė Tarailių pagr. mokyklos muzikos mokytojos N.Rakevičienės ir estrados studijos vadovo A.Rakevičiaus pranešimą apie kūrybinės vaizduotės galimybes muzikos pamokose ir neformaliojo ugdymo užsiėmimuose naudojant IKT. Puikus mokinių kūrybingo ugdymo įrodymas – mokyklos estradinės studijos grupės narių ir jungtinio mokytojų bei mokinių vokalinio ansamblio koncertas renginio dalyviams.

Nijolė KATAUSKIENĖ,

lietuvių kalbos mokytoja metodininkė

Mokytojų suvažiavimo sukeltas rezonansas

Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ,
*Lietuvos mokytojų profesinės
sąjungos pirmininkė*

Nesmagu tokią opią problemą nagrinėti švenčių išvakarėse (straipsnis rašytas prieš šv. Velykas – *red. pastaba*), tačiau vėliau ji praras savo aktualumą. Todėl nuoširdžiai atsiprašau, jeigu čia išsakyti mano argumentai kam nors pasirodys per skaudūs. Patikėkite, jog tikrai, skirtingai negu kai kurie šios polemikos dalyviai, neturiu tikslo ką nors įžeisti arba pažeminti. Taip pat atsiprašau, kad neišvengsiu kai kurių jau anksčiau išsakytų savo minčių pasikartojimo.

Simboliška, kad mokytojai į suvažiavimą susirinko Verbų sekmadienio išvakarėse, nors šis sutapimas tikrai nebuvo planuotas. Krikščionybėje Verbų sekmadienis reiškia širdžių atvėrimo Kristui šventę. Taigi ir mokytojai į Vilnių susirinko **atverti širdis, išsikalbėti paprastai, šeimyniškai**, kaip jau minėjau 14-ame „Dialogo“ numeryje.

Mesėjome demokratiškiausiu keliu – ieškojome taikaus dialogo. Tačiau tas dialogas, kaip pastebi apžvalgininkas V.Strazdas, neįvyko, nes nebuvo su kuo kalbėtis – švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius paprasčiausiai pabėgo, o viceministras Vaidas Bacys ir Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas bei jo pirmininkas Valentinas Stundys apskritai ignoravo kvietimą. Tai akivaizdžiai parodė, kad su valdančiaisiais kalbėtis galima tik iš jėgos pozicijų.

✓ Ar tikrai trūko informacijos?

Keistai skamba „Dialogo“ apžvalgininko V.Strazdo bei KTU gimnazijos direktoriaus p. B.Burgio teiginys, jog apie suvažiavimą trūko informacijos. Todėl turiu priminti, jog pirma informacija „Dialoge“ buvo paskelbta dar sausio 12 d. (Nr. 2). Informaciniame straipsnyje „Organizujame visos Lietuvos mokytojų suvažiavimą“ aiškiai įvardintos visos LMPŠ iškeltai iniciatyvai pritarusios profesinės sąjungos ir paskelbti kontaktai. Vėliau visą vasario mėnesį „Dialogo“ tinklalapyje buvo skelbiama reklamjuostė su nuoroda į suvažiavimo rėmimo sąskaitą. Kovo 1 d. „Dialoge“ (Nr. 9) buvo paskelbta tiksli suvažiavimo data ir vieta, o po poros dienų, pasibaigus sutarčiai dėl pirmos reklamjuostės, patalpinta kita, kurios pagalba galima buvo atsidaryti kovo 1 d. informacinį pranešimą. Manau, ne kiekvienas renginys tiek kartų ir tokiais įvairiais būdais būna afišuojamas.

Perskaičius pono B.Burgio priekaištą peršasi mintis, jog jis neskaito ne tik „Dialogo“, bet ir pagrindinio kauniečių dienraščio „Kauno diena“, jog KTU gimnazijos direktorius neatkreipė dėmesio ir į kelis kartus Kauno mokyklų vadovus pasiekusią Švietimo ir ugdymo skyriaus vedėjo Antano Bagdono elektroniniu būdu siųstą informaciją apie organizuojamą mokytojų suvažiavimą; be to, apie tai ne vienkartinai kalbėjo ir „Žinių radijas“ bei kitos informacijos priemonės. Galbūt p. B.Burgis paprasčiausiai pasigedo asmeninio pakvietimo?

Kažkaip nedemokratiškai skamba p. B.Burgio pamąstymai apie neduotus priesakus ir iškilingas palydas... Ar reikėtų suprasti, kad KTU gimnazijos mokytojai be gerb. direktoriaus leidimo ir nurodymų neturi teisės kažkur dalyvauti?! Ar tikrai KTU gimnazijos mokytojai, kaip piliečiai, prarado konstitucinę teisę atstovauti sau?!

✓ Ažiotažas dėl pavadinimo

Didelį ažiotažą sukėlė paties renginio pavadinimas, kodėl „suvažiavimas“, o ne „kongresas“ ar „forumas“ ir kodėl „visos Lietuvos“. Todėl privalau paaiškinti, jog dėl terminų „suvažiavimas“, „forumas“ bei „kongresas“ konsultavausi su teisininkais. Šie patvirtino, kad visi minėti terminai yra sinonimai ir jokios teisinės prasmės skirtumų tarp jų nėra, tik du yra tarptautiniai, o vienas lietuviškas. Be to, teisininkai patvirtino, jog suvažiavimą gali rengti ir jokioms organizacijoms nepriklausantys piliečiai – tokiu atveju **atstovavimas** nefiksuojamas, nes jie atstovauja patys sau.

Primenu, kad kovo 1 d. informaciniame pranešime („D.“, Nr. 9) rašiau: „**Jeigu dirbi mokytoju, auklėtoju, užsiimi kita pedagogine veikla ar esi šiaip švietimui neabejingas Lietuvos pilietis, kviečiame dalyvauti visos Lietuvos mokytojų suvažiavime**“. Taigi į suvažiavimą tikrai buvo

kviečiami ne tik pedagogai, nes mokytojai nėra uždara kasta, kad bijotų įsileisti visuomenės atstovus. Taigi beprasmis yra apžvalgininko p. V.Strazdo nerimas, kad į renginį „užsukti galėjo praktiškai kiekvienas praeivis“. O gal prie „Forum Palace“ durų reikėjo pastatyti apsaugininkus?! Na, o avantiūra renginio tikrai nepavadinčiau, nes pats faktas, kad į renginį žmonės ne suėjo, o **suvažiavo**, leidžia tai vadinti tikruoju SUVAŽIAVIMO vardu.

Taip pat reikėtų skirti sąvokas „**Visos Lietuvos mokytojų**“ ir „**Visų Lietuvos mokytojų**“. Visų Lietuvos mokytojų nebūtu sutalpinę ne tik į „Forum Palace“, bet ir į „Žalgirio“ areną Kaune. Na, o kuo siūlytumėte pakeisti žodį „visos“, jei pedagogai susirinko ne tik iš Vilniaus, Kauno, bet ir iš Kazlų Rūdos, Jurbarko, Tauragės, Zarasų, Druskininkų, Alytaus, Sedos ir kitų vietovių. Ar tai ne **visa** Lietuva?!

Grįžkime prie to, kas ir ko tikėjosi iš suvažiavimo. Kaip jau minėjau, mes tikėjomės paprasto dialogo su valdančiaisiais. Savaitraščio „Dialogas“ apžvalgininkas p. V.Strazdas tikėjosi sensacijos. Kokios? Galbūt tikėjosi, kad susirinkę mokytojai ne tik nušvilps, bet tiesiog čia ir dabar nuvers ministrą? Deja, tai neįvyko: net jei būtų buvę ketinimų tai padaryti, nebūtų pavykę jų įgyvendinti – mat tiesiog ne liko, ką versti, – ministras, liaudiškai tariant, „nusivertė“ pats, nes jam nuspėjant į mokytojų keliamas problemas.

✓ Neobjektyvus požiūris

Suvažiavimą stengiamasi nušviesti tendencingai jį sumenkinant. Nė vienas pranešėjas, išskyrus patį ministrą G.Steponavičių, net neužsiminė apie pedagogų atlyginimus. Kalbėta apie švietimo **finansavimą**, o tai ne vien atlyginimai. Nuo šio faktoriaus vienareikšmiai priklauso ugdymo kokybė. Suvažiavime visi kalbėjo apie problema tapusias darbo sąlygas (nuo jų esmingai priklauso ugdymo kokybė), mažų darbo krūvių neatitinkantį darbuotojų apkrovimą papildomais darbais. Tačiau kažkodėl dauguma komentatorių ir kai kurios žiniasklaidos atstovai išgirdo tai, kas net nebuvo minima. Ar ne todėl, kad kažkam yra paranku plačiąją visuomenę nuteikti prieš mokytojus?! Juk ne taip seniai, 2008-aisiais, visuomenė palaikė streikuojančius mokytojus. Dabar vėl sklendo streiko mintis – ne duokdie, ji materializuosis. Todėl ir metamos visos „skaldyk ir valdyk“ priemonės.

Šiek tiek nustebino savaitraščio „Dialogas“, vienintelės pedagogų tribūnos, iki šiol švietimo problemas nušviesdavusios gana objektyviai, pozicija šio suvažiavimo atžvilgiu. Keistai nuteikia pirmasis 14 numerio puslapis, kuriame šalia mano, kaip pagrindinės suvažiavimo iniciatorės, optimistinės citatos ir nuotraukos sudėtos tik neigiamas emocijas keliančios oponuojančių žmonių mintys ir nuotraukos, sarkazmo persmelktais žvilgsniais.

Prisipažįstu, jog tikrai nežinau, kas toks p. Mindaugas Lapinskas, tačiau prieš reiskiant kategorišką nuomonę apie **siaurus** profesinių sąjungų interesus vertėtų papildyti savo suvokimą, kad Lietuvos mokytojus vienijančios profesinės sąjungos, deja, koja kojon eina su Lietuvos tėvų forumu. Be to, suvažiavime „siauros“ profsąjunginės problemos nebuvo sprendžiamos. Todėl tai ir buvo **ne profsąjungų**, o visos Lietuvos mokytojų suvažiavimas.

Ironiškai skamba ir „Lietuvos ryte“ paskelbtas p. A.Užkalnio straipsnis „Mokytojai, nebešvilpkite“, kuriuo taip pat stengiamasi skaitytojų akyse sumenkinti mokytojus, visą dėmesį nuo pagrindinių problemų nukreipiant į kelių žmonių švilptelėjimą. Toks požiūris kaip tik įrodo, kad visomis priemonėmis siekiama suformuoti visuomenės nuomonę, jog MOKYTOJAS – tai ne žmogus, su visais fiziniiais bei dvasiniais privolumais ir / ar trūkumais, bet idealus ROBOTAS, neturintis valios ir galios pakovoti už save ir savo aplinką, tik uoliai vykstantis kitų nurodymus.

Keista, kad kiti žurnalistai rado laiko pakalbinti ne tik organizatorius, bet ir suvažiavimo dalyvius, o mokytojų laikraščio apžvalgininkas p. V.Strazdas to padaryti nematė reikalo. Savaitraščio 9 puslapyje cituojama tik vienos, ir tai ne „Dialogo“, bet *lryto.lt* korespondentės, pakalbinotos mokytojos nuomonė. O suvažiavime buvo per 500 žmonių, kurie galėjo išreikšti savo nuomonę.

Nemanau, kad galima visiškai pasikliauti internautų komentarais, nes pagal stilių, komentarų turinį ir leksiką nesunku suprasti, kad tai ne mokytojų, o nežinia kuo užsiimančių ir begalės laiko veltui leidžiančių, galbūt net kompiuterio priklausomybe sergančių tų pačių asmenų užsiėmimas. Paskaičius komentarą, kuriame tiksliai cituojamos mano pranešimo mintys, kurių dėl laiko stokos suvažiavimo metu net nepasakiau ir jos liko tik popieriniame variante, atsakingai teigiu, jog dalis komentatorių yra vienaip ar kitaip suinteresuotų žmonių užsakymų vykdytojai.

✓ Yra ir kuo džiaugtis

Tačiau ne viskas taip juoda, kaip stengiamasi nušviesti. Džiugu, jog suvažiavimas sukėlė atgarsį visoje Lietuvoje. Džiugu, kad suvažiavimo dalyviai nenusivylė mūsų pastangomis ir nė kiek nepataikaudami dėkojo už nuveiktą darbą. Džiugu, kad Prezidentės patarėja gerb. V.Būdienė, išbuvusi iki paskutinio suvažiavimo akordo, į prezidentūrą parnešė kitokią nuomonę, negu paskleidė žiniasklaida. Džiugu, kad objektyviai mąstantieji suvažiavimą įvertino kaip solidų renginį. Na, o tai, kad priešai ir užsakymų vykdytojai spjaudosi ugnimi, irgi gerai. Vadinasi, pataikėm į dešimtuką. Vienaip ar kitaip, Lietuva sujudė. To mes ir siekėme.

Mįslės –

kalbos ir komunikacijos ugdymo priemonė

Vida JUREVIČIENĖ, specialioji pedagogė metodininkė

Straipsnyje analizuojamos problemos, kylančios mokant lietuvių gimtosios kalbos moksleivius, turinčius specialiųjų poreikių. Vis dažniau tenka išgirsti nuomonių, kad žmonės su proto negale negali savarankiškai gyventi, integruotis į visuomenę, kad jiems reikalinga nuolatinė globa, todėl užtektų ugdyti tik jų socialinių įgūdžių kompetencijas ir atsisakyti bendrųjų dalykų turinio.

Pabandysiu įtikinti, kad specialioji pedagogika padeda tokiems žmonėms išmokyti atlikti elementarius darbus, adaptuoti visuomenėje, būti naudingiems.

Ypatingi tikslai ir specialios formos

Akivaizdu, kad vaikus, turinčius proto negalę, visų pirma reikia mokyti dalykų, padedančių susiformuoti darbo įgūdžius. Lietuvių kalbos ir kalbėjimo galimybių ugdymas padeda specialiųjų poreikių moksleiviams plėtoti ne tik komunikacinius, darbinus, bet ir socialinius ryšius, o šie leidžia prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, dalinai (pagal suvokimo laipsnį) laikytis visuomenėje pripažintų elgesio ir bendravimo normų.

Mokant vaikus su proto negale lietuvių gimtosios kalbos ugdymo procesui keliami ypatingi ugdymo tikslai, parenkamos specialios turinio organizavimo formos, gebėjimus ir poreikius atitinkantys mokymo(-si) metodai, užtikrinama saugi, nuotaikinga ir motyvuojanti aplinka. Kalbos mokiniai mokosi klausydami, kalbėdami, skaitydami, rašydami klasėje ar kitoje erdvėje, atlikdami jiems skirtas užduotis. Specialiose situacijose taikomi specialūs didaktikos principai, numatant konkrečius mokymo tikslus, parenkant atitinkamai trumpą, aiškų, paprastą, įdomų ugdymo turinį.

Formų įvairovė

Eilę metų šias specialias situacijas kuriu, panaudodama mįsles – glaustus smulkiosios tautosakos kūrinius, kuriems būdingas kūrybos kolektyviškumas, tradiciškumas, ryšys su

gyvenimu, žodžio gyvumas, ryšys su kitomis tautomis. Jų turinys dažnai žaismingai apibūdina daiktus, kuriuos reikia atspėti, skatina mąstyti. Mįslių panaudojimas suteikia mokytojui galimybę nuo monologo greitai pereiti prie dialogo, provokuoja poreikį bendrauti.

Šiuos trumpus pasakymus pasirinkau ir todėl, kad jie pasižymi dideliu šnekos formų, būdų įvairumu. Juos lengvesniu, geriau suprantamu žodžiu gali atnaujinti ir patys mokiniai, nes tai yra kolektyvinė kūryba, tad prie jos gali prisidėti visi. Pvz., mįslė „Žalia paklodė, perlais nusagstyta“ (Rasa): kadangi vaikams sunkiai suprantami žodžiai „nusagstyta“, „perlais“, juos mokiniai pakeitė žodžiais „pibarstyta“, „prisėta“, „karoliukų“, „rutuliukų“ ir t. t. Naujų mįslių kūrimas ne tik turtina moksleivių kalbą, bet ir puikiai pasitarnauja jų saviraiškai ugdyti.

Mįslėse galime aptikti ir paprastų veiksmo pasakymų: „Matau, bet negirdžiu, girdžiu, bet nematau“ (Snaigė); pasmerkimų: „O tu būk ir supūk“ (Rugys); klausimų: „Vanduo be dulkės. Kas?“ (Ašara); sušukimų, paliepiimų, juokavimų, keiksmų, maldavimų, žaidimų kalbos, gamtos garsų, paukščių kalbų pamėgdžiojimų... Išmoktos kalbos formos gali būti vartojamos savarankiškai bei gali padėti trumpiausiu keliu suvokti liaudies patirtį.

Vieni kūrinių sutelpa į frazę, pvz., „Žmonėm saldų valgį daro“, kiti – į kelis sakinius: „Mažas vabalas. Labai daug dirba. Namie palikau. Lauke sutikau.“ Vienos mįslės

gana paprastos struktūros, pvz., „Maža karvutė, saldus pienelis. Kas?“, kitos – sudėtingesnės, pvz., „– Paukštis, bet plaukuotas / – Žvėris, bet sparnuotas, / – Piktas šuo, bet mėsos neėda.“ Įminimas vienas – „bitė“, bet jai nusakyti sukurti vaizdai apie šio vabzdžio išorę, aplinką, darbą, medaus saldumą, santykį su žmogumi sutelkia vaiko dėmesį, o atspėtas įminimas leidžia atsipalaiduoti, sustiprina pasitikėjimą savo jėgomis.

Proto mankšta

Mįslės suteikia galimybę pamokose su maniai lyg netyčia naudoti *informacinius* (informacija gali būti pateikta monologu, dialogu, spausdintu žodžiu, įgytos žinios patikrintos, įtvirtintos), *operacinius* (formuoja mokėjimus ir įgūdžius veikti), *kūrybinius* (plėtoja bendruosius gebėjimus ir vertybines nuostatas) specialiuosius mokymo metodus.

Mįslėmis galima žaisti, mankštinti protą. Užminus mįslę, klasėje atsiranda paieškos įtampa, įminus – atradimo džiaugsmas. Mįslė yra ne kas kita, kaip klausimas vaizdu, todėl įsitempusi mintis sužadina vaizduotę ir iškeliauja į realųjį pasaulį ieškoti įminimo. Žaidimas baigiasi, kai mįslė įmenama.

Specialieji pedagogai žino, kad vaikai, net ir žinodami žodžius, vangiai vartoja juos savo kalboje. Būtina sužadinti norą kalbėti ir bendrauti. Čia vėl puikiai padės mįslės, susijusios su paslapčių, fantastinių dalykų pasauliu, kuriame negalioja mūsų gyvenimo dėsniai. Negyvi daiktai elgiasi kaip gyvi, o gyvieji įgyja antgamtinių galių. Pvz., „Eina ožys rėkdamas, ragais dangų badydamas“ (Perkūnas ir žaibas). Atsiranda paslaptingumas, gaubiantis daiktų vaizdus ir vaikų pojūčius. Nors kartais mįslių vaizdai būna ir labai tikroviški, į juos moksleiviai žiūri kaip į prasimanymus ir pradeda žaisti kūrybinius žaidimus. Įminimo žodis tampa įdomesnis, atsiranda noras jį prisiminti ir vartoti savo kalboje vis tiksliau.

Dialogas ir kūryba

Mįslės – žaidybinis užmenančiųjų ir spėjančiųjų dialogas, kuris padeda valdyti mo-

kymo procesą, parinkti įdomų turinį ir tinkančius metodus. Vaidmenys gali būti pastovūs, gali ir keistis. Trumpas, sklandus mįslių turinys, dažni pasikartojimai skatina vaikus komunikuoti ir bendrauti pagal individualias galimybes ne tik sakyti, bet ir kūno kalba. Pvz., „Pykšt pokšt kalnas, tame kalne ragas, o rage saulė teka“ (Namas, krosnis, ugnis). Atsiranda interpretacijų, skleidžiasi kūrybos laisvė, bendro žaidimo džiaugsmas, noras kurti patiems.

Mįslių tematika sėkmingai gali būti integruota ir į kitus dalykus. Mįslės galima sušokti, sužaisti ir tai teikia mokiniams džiaugsmo, užtikrina gerą nuotaiką, padeda bendrauti. Komiškas įminimo pristatymas užkrečia juoku, noras atspėti įtempia vaikų fizines, pažinimo ir išradingumo jėgas...

Būtina klasėje leisti mokiniams improvizuoti ir atsisakyti tradicinės pamokos. Galima paskatinti kurti naujas mįsles...

Socializacija

Apie nuotaikingai išmoktus dalykus mokiniai pasipasakoja namuose. Į vaikų ugdymą įtraukiami jų tėvai ar globėjai. Suaugusieji, pajutę, kad jų vaikai gali kalbėti turtingiau, taisyklingiau ir aiškiau, nejučia pradeda jiems padėti įtvirtinti išmoktas žinias, mokėjimus ir įgūdžius namie, ekskursijose, išvykose ir pan.

Mokykloje užgimęs bendravimas tęsiasi visuomeniniame gyvenime, skelbdamas mokiniui svarbiausią žinią – ir aš galiu, todėl ir noriu komunikuoti lietuvių kalba. Mokiniai mokosi prisistatyti, bendrauti, žaisti, orientuotis aplinkoje, parduotuvėje, sumokėti už nedidelį pirkinį, kalbėti dialogu, vartoti savo kalboje mįsles, mandagumo žodžius. Keliaudami jie kartu skaito afišas, iškasas, kitas informacijas, jei skaityti negali – moko jas atpažinti ir suvokti vizualiai.

Grįžę į mokyklą, mokiniai nuoširdžiai dalijasi savo patyrimais, nesivaržo – tik stengiasi prisiminti ir tinkamai pavartoti praktinės žinias. Vaikai stebi vienas kitą, stengiasi plėsti ir vertinti savo bei kitų patyrimą. Tai stiprina silpnesnių mokinių norą mokytis.

➤ MOKYKLOSE

■ Jeruzalės vidurinės mokyklos sąmoningumo ugdymo kampanijoje dalyvavo ir imigrantai iš Nigerijos.

Sąmoningumo ugdymo kampanija

Vilniaus Jeruzalės vidurinė nuo 2011 m. balandžio dalyvauja projekte „Mokykla visiems II: Atviro dialogo link“. Šiuo projektu siekiama supažindinti bendrojo lavinimo mokyklų bendruomenes su trečiųjų šalių piliečių socialiniu bei kultūriniu savitumu, prisidėti prie kitataučių integracijos Lietuvoje, turtinti ir mokytojų kompetencijas, skatinant juos dažniau įtraukti multikultūriškumo ugdymo aspektus į mokymo procesą.

Kovą mokykloje organizuota sąmoningumo ugdymo kampanija, į kurią įsitraukė visi III–XI klasių mokiniai, jų klasių vadovai bei mokytojai. Pirmąją mėnesio dekadą vyko klasių valandėlės, kurių metu mokiniai žiūrėjo filmukus, žaidė interaktyvius žaidimus, diskutavo apie toleranciją, pasaulio įvairovę, kitiškumą, atliko testą, kuris leido įvertinti klasės pakantumo kitataučiams lygį.

Antrąją mėnesio dekadą mokiniams suteikta daug progų atskleisti savo gebėjimus. Pradinukai turėjo nemažai paplūšėti orientacinėse varžybose „Pažink pasaulį“, penktokai koliažo principu gamino plakatus-lagaminus ir kvietė pakeliauti po trečiąsias šalis, šeštokai rungėsi viktorinoje „Įvairovės kaleidoskopas“, septintokai išradingai pristatė Rusijos, Japonijos bei Kinijos kultūrą. Dešimtokai integruotoje dorinio ugdymo bei

pilietiško pagrindų pamokoje pateikė neįtikėtinai daug racionalių pasiūlymų, kaip reikėtų spręsti trečiųjų šalių piliečių integracijos problemas. Vienuoliktokas mokyklos taryba pakvietė į Forumo teatrą „Iššūkis diskriminacijai“. Vaidinimo metu mokiniai iš salės keitė aktorius scenoje ir suvaidino savo pasirinktą versiją, kaip galima padėti iš Baltarusijos atvykusiam jaunuoliui, vardu Vasia. VIII ir IX klasių mokiniams bene didžiausią išpūdį paliko susitikimas su Tolerantiško jaunimo asociacijos atstovais bei imigrantais iš Nigerijos. Mėgstantieji piešti kampanijos metu turėjo galimybę pasireikšti įvairiomis technikomis kurdami darbus tema „Tu toks kaip ir aš“. Suradome ir kampanijos partnerių: Migracijos departamento prie LR vidaus reikalų ministerijos vadovas mielai sutiko leisti departamento patalpose surengti įdomiausių dailės darbų parodą.

Gegužės 11–12 d. mokytojų ir mokinių komanda pakviesta į Kultūrų dialogo forumą, kurio metu bus stiprinami komandinio darbo įgūdžiai bei suteikta galimybė plėtoti bendradarbiavimą tarp mokyklų, diegiant multikultūriškumo principus ugdymo procese.

Rita RĖKUVIENĖ,

Vilniaus Jeruzalės vidurinės mokyklos
direktorius pavaduotoja ugdymui

Kauniečių gerumo akcija

„Mes, Kauno Jono Laužiko specialiosios mokyklos pedagogės **L. Vaitiekaitytė, G. Trečiokaite** ir mūsų lavinamosios VII b klasės mokiniai, norėtume, kad Jums visiems gyvenimas būtų šviesus ir dosnus. Svarbiausia, kad daug metų organizavę gerumo akcijas ir toliau dirbtumėte tą darbą, kuris pakyli Jūsų širdis virš kasdienybės ir brandina taurų gyvenimo suvokimą. Specialiosios mokyklos vaikai turi savitą, nuostabų ir tik jiems būdingą vidinį pasaulį. Ačiū, kad padedate dirbti su jais ir niekada nenuleisti rankų“, – tokiais žodžiais minėtos pedagogės dėkoja Kauno „Žiburio“ vidurinės mokyklos devintokams ir juos gerumo akcijai „Mes mylime Jus, mūsų draugai“ subūrusioms mokytojoms Z.Matilionytei ir J.Grabliauskaitei.

Nepamokinė veikla Vievio gimnazijoje

„Per tris pamokas, dirbdami grupėse, penktokai turėjo pasiruošti renginiui. Vieni piešė velykinius kiaušinius ir verbas, kiti darė Velykų medį, dar kiti rinko medžiagą apie Velykų papročius ir tradicijas, mokėsi pamėgdžioti paukščių balsus ir vaidinti. Įveikiama užduotis mokiniams buvo išmokyti šokti, dainuoti. Vėliau penktokai mokė kitų grupių atstovus to, ką patys išmoko, daug džiaugsmo patyrė žaisdami liaudies žaidimus, šokdami liaudies šokius ir dainuodami Velykų dainas. Be to, mokiniai papuošė mokyklą gražiais rankų darbais ir piešiniais“, – apie nepamokinę veiklą Vievio gimnazijoje „Dialogui“ pasakoja mokytoja **D.Raslanienė**.

Keliavo į knygų šalį

Bibliotekininkė **Aušra Kavaliauskienė** praneša „Dialogui“, kad Prienų Nemuno pradinės mokyklos mokinukai ir mokytojai dvi savaites dalyvavo rajoninėje mokyklų akcijoje „Draugauk su knyga“. „Literatūrinės pamokėlės metu mintimis keliavome knygnešių pramintais keliais... Susipažinome su slapta mokykla paprastoje kaimo pirkioje ir lyginome savo mokytojas su „daraktoriumi“, – pasakoja informacijos autorė. Be to, mokinukai dalyvavo viktorinoje „Einu į knygų šalį“, literatūrinėje valandėlėje „Prie tėviškės vartų“ skaitė ir klausė ištraukų iš žemiečio Just.Marcinkevičiaus eilėraščių. Tarptautinę vaikų knygos dieną susipažino su dailininko Juano Genovijaus plakatu ir Francisco Hinojosos, Meksikos rašytojo, išleidusio arti 40-ies knygų vaikams ir suaugusiems, tekstu-kreipimusi.

„Juozuko mugė“ Kidulių pagrindinėje

Šakių r. Kidulių pagrindinėje mokykloje jau tradicine tapo linksmoji „Juozuko mugė“. Šiemet ji į mokyklą visus miestelio gyventojus kvietė spalvinga reklama, kuri žadėjo gerą nuotaiką ir puikią progą įsigyti mokinių bei vietos menininkų sukurtų dirbinių, konditerijos gaminių ir kitų prekių. Garbiausi šventės svečiai buvo Juozai, kurių mokiniai miestelyje priskaičiavo apie dešimt ir visus pakvietė, įteikdami vardinius kvietimus. Varduvininkus pasveikino jungtinis Jurbarko kultūros centro ir mokyklos mokinių folklorinis ansamblis, vadovaujamas muzikos mokytojos A.Mičulės. Varduvininkams buvo įteikti technologijų mokytojo Z.Morlenko pagaminti vardiniai medalionai ir jo mokinių drožybos darbai. Juozams suteikta garbė atidaryti mugę...

Bendravo dviejų rajonų jaunieji žurnalistai

Nors ne viena mokykla šiais laikais turi savo spaudos leidinį – laikraštį, tačiau, kita vertus, tokių mokyklų nėra tiek daug. Šiemet mūsų Želvos vidurinė mokykla pakvietė ne tik savo rajono, bet ir Molėtų jaunuosius žurnalistus.

Jiems skirtas renginys turėjo keletą tikslų. Svarbiausias, be abejo, – pasidalyti laikraštėlių leidimo patirtimi, pasimokyti vieniems iš kitų, pasisemti naujų idėjų. Todėl kiekviena leidėjų komanda parengė trumpus pranešimus – pristatė savuosius leidinius, papasakojo, kuo jie ypatingi, išskirtiniai. Tačiau vien šiais pranešimais nebuvo apsiribota. Vis dėlto žurnalistika – subtili sritis, turinti savo dėsnius, taisykles, kuriuos reikia išmanyti. Todėl į tokius renginius ukmergiškiai stengiasi pasikviesti žurnalistą profesionalą, kuris galėtų plačiau papasakoti apie spaudos leidinių rengimo ypatumus, galbūt atskleistų ir vieną kitą šios veiklos paslaptį. Tad šįkart į Želvą susitikti su jaunaisiais mokyklos žurnalistais atvyko žinomas publicistas, žurnalistas Linas Medelis, turintis didelę įvairių spaudos leidinių leidybos patirtį.

Dar vienas, ne mažiau svarbus, tikslas, kurio buvo siekta šiuo susitikimu, – susirasti bendraminčių, susipažinti, susidraugauti, kadangi ateityje šią prasmingą mokyklinių laikraštėlių leidėjų susitikimų tradiciją žadama tęsti. Šiemet į bendrą renginį susibūrė kol kas tik dviejų rajonų atstovai. Tačiau tikimasi, jog ateityje atsiras bendraminčių ir kitoje šalies mokyklose.

Rasa POVYLIENĖ,

Ukmergės r. Želvos vidurinės mokyklos mokytoja, rajono lietuvių kalbos mokytojų metodinio būrelio pirmininkė

Velykinių idėjų mugė

„Paskutinę dieną prieš velykines atostogas pamokų nebuvo – virė darbas įvairiose sekcijose. Mokytojų vadovaujami mokiniai gamino pavasariškas puokštes, iš vytelių rišo velykinį medį, ant jo kabinė velykinius suvenyrus, zuikučius. Po medžių gražiai sugulė penktokėlių vašku marginti margučiai. Mokyklos vestibulį papuošė pradinukų velykiniai atvirukai, dekoracijos, prie jų prisidėjo dešimtojų lipdyti, karpyti ir klijuoti suvenyrai. Susipažinti su tradiciniais margučių marginimo būdais ga-

lėjome pažvelgę į stendą „Laukiam šv. Velykų!“, – apie Tauragės „Aušros“ pagrindinės mokyklos projektą „Velykinių idėjų mugė“ „Dialogui“ pasakoja **Birutė Vaivadienė**. Padirbėjus visų laukė velykinė mugė, kur buvo prekiaujama pačių pagamintais suvenyrais, saldumynais; prisiminti liaudiški žaidimai „Nešu nešu kiaušį“, surengtas stalo teniso turnyras. Mokiniai, padedami mokytojų, paruošė ir pristatė skaidres apie šv. Velykų papročius Lietuvoje, Rusijoje, Anglijoje, Vokietijoje.

Svečiuose pas Arklių Dominyką

Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinės mokyklos pradinukai įdomiai ir nuotaikingai paminėjo Knygos dieną. Jie visą savaitę lankėsi mokyklos bibliotekoje ir įvairiausiais būdais pristatinėjo populiariausias vaikų literatūros knygas. Ketvirtokai pirmaklasiams skaitė pasakas ir pamokė, kaip pasidaryti savo knygą, visi kartu iliustravo ir aprašė pasakų herojus. Antraklasiai per pamokas skaitė padavimus, legendas apie Lietuvos miestus bei miestelius, pasakojo juos vieni kitiems, vaidino iš-

traukas iš Kęstučio Kasparavičiaus knygų. Na, o trečiokai laiko mašina nulėkė į knygų mugę, į susitikimą su šiuo populiariausiu vaikų rašytoju ir dailininku, rašė, su kokiais knygų herojais norėtų paplaukioti sapnų upėje. „Dialogui“ apie savaitę parašęs mokytojas **Sigitas Žaluda** su ugdytiniais trečiaklasiais parašė pjesę pagal Vytauto V.Landsbergio knygą „Arklio Dominyko brangakmenis“ ir vaidindami lėlėmis pristatė šią populiarią vaikų knygą.

Chemijos mokytojų pažintinė išvyka

Jonavos rajono bendrojo ugdymo mokyklų chemijos mokytojų metodinio būrelio nariai dalyvavo pažintinėje išvykoje į Kauną. Kauno kolegijos (KK) Technologijų fakultete mokytojai susitiko su fakulteto dėstytojais, studentais, susipažino su viešojo maitinimo, maisto technologijų bei kitų programų tyrimų kryptimis, turima technologine baze duonos, fermentavimo, mėsos ir pieno laboratorijoms, šiuolaikine įranga. AB „Kauno grūdai“ malūne mokytojai detalai susipažino su grūdų keliu nuo atvežimo į įmonę iki produkcijos sandėliavimo. Apsi-

lankyta ir AB „Stumbras“ gamyklos muziejuje, kur galima ne tik susipažinti su įmonės istorija (apie ją svečiams ir filmas parodytas), bet ir pasimokyti saikingo bei kultūringo alkoholio vartojimo kultūros. Dar chemijos mokytojai aplankė Kauno senamiesčio įsikūrusį Gemologijos (brangakmenių) muziejų. Pasak „Dialogui“ apie išvyką parašiusios minėto metodikos būrelio pirmininkės **Audronės Gruodienės**, pasisemta patirtis bus naudojama per chemijos pamokas, dalyvaujant integruotose profesinio švietimo, prevencijos programose.

Atvirų durų diena Vaižganto gimnazijoje

Radviliškio Vaižganto gimnazija surengė tradicinę Atvirų durų dieną – šventę miesto bendruomenei. Gimnazistai paruošė standus, atspindinčius reikšmingiausias gimnazijos gyvenimo akimirkas, buvo rodomi filmai iš gimnazijos gyvenimo, koridoriuose aidėjo maloniai nuteikianti muzika. Svečiai, mokiniai ir jų šeimos nariai turėjo galimybę apžiūrėti atsinaujinančias gimnazijos patalpas, susipažinti su bibliotekų fondais, moderniai įrengta, kompiuterizuota skaitykla, pabendrauti su mokytojais. Visi Atvirų durų dienos dalyviai moks-

leiviai, miesto bendruomenės nariai buvo pakviesti pažiūrėti šokio teatro „Tango &“ spektaklį „Arba aš...“, pastatytą pagal A.Barico istoriją „Šilkas“ (teatro vadovas ir choreografas kraštiečiai S.Repšys, režisierė A.Liukpetrienė). Tikra staigmena gimnazijos svečiams tapo Pasaulio ir Europos čempionų, kosminio modeliavimo raketų būrelio, vadovaujamo mokytojo V.Karmono, pasirodymas. Visi susižavėję stebėjo raketų modelių skrydžius bei aukštai danguje plevėnančią Lietuvos trispalvę, – praneša „Dialogui“ **Svetlana Sluckienė**.

Aktyviam laisvalaikiui suburia krepšinis

„Saulėtekio“ gimnazijoje vyko Šiaulių miesto bendruomenių krepšinio 3 x 3 turnyras „Krepšinis be sienų“. Jo tikslas – sukviesti skirtingo amžiaus, skirtingų profesijų bei pomėgių bendruomenes turiningai praleisti laiką krepšinio aikštelėje.

Dalyvauti turnyre pareiškė norą net 10 komandų. „Saulėtekio“ gimnazijos bendruomenei atstovavo 3 komandos: „Saulėtekio“ gimnazijos mokytojai, buvę gimnazijos mokiniai (Lietuvos moksleivių sporto žaidynių „Preventa“ 1999 metų nugalėtojai) ir gimnazijos mokinių krepšinio komanda, pasivadinsi „Saulėtekis – 2012“. „Net 4 valandas vyko vyriška, atkakli, tačiau draugiška sportinė kova. Tarp

kėlinių buvo surengti „Krepšinio estafetės“, „Snaiperio“ ir „Laimės kūdikio“ konkursai. Puikią žiūrovų ir dalyvių nuotaiką kūrė „Saulėtekio“ gimnazijos krepšininkų palaikymo grupė „SIMPLE“, hiphopo grupė ir folkloro ansamblis „Vieversėlis“, – pasakoja „Dialogui“ apie turnyrą parašęs jo koordinadorius „Saulėtekio“ gimnazijos kūno kultūros mokytojas **Jonas Klapatauskis**. Prizines vietas užėmusios komandos – Šiaulių miesto policijos komisariato, buvusių „Saulėtekio“ gimnazijos mokinių („Preventa – 1999“) ir ŠU dėstytojų – igijo teisę be papildomos atrankos dalyvauti TAFISA pasaulio sporto višiams žaidynėse „Šiauliai 2012“.

Paminėjo Tarptautinę vaikų knygos dieną

Telšių „Ateities“ pagrindinėje mokykloje įvyko šventinė popietė, skirta Tarptautinei vaikų knygos dienai paminėti. Tradicinė Pelėda vėl iškeliavo į daugiausia skaitančią mokyklos pradinę klasę, – praneša „Dialogui“ lietuvių kalbos mokytoja **I.S.Naglienė**.

Pomirtiniai atvaizdai

Nereikėtų stebėtis, kad 2012-ieji paskelbti muziejų metais: šių žmonijos materialiojo ir dvasinio paveldo saugotojų nuopelnas kiekvienos šalies kultūrai ir švietimui ištis neįkainojamas. O ir kokių tik muziejų pasaulyje nesama!

Ukrainos sostinėje Kijeve esantį Didžiųjų žmonių pomirtinių kaukių muziejų turbūt galima laikyti vienu iš originalesnių. Vadinasi ši įstaiga neįprastai – Vienos gatvės muziejus. Įsikūręs jis romantiškoje Andrejevo šlaito gatvelėje ir eksponuoja visiškai netradicinius dalykus – garsių žmonių pomirtines kaukes. Čia galima išvysti L. van Beethoveno, F.Listo, F.Chopino, P.Čaikovskio, I.Franko, L.Tolstojaus, V.Uljanovo-Lenino, V.Majakovskio, M.Gorkio, A.Puškino, N.Gogolio, T.Ševčenkos, M.Vrubelio, V.Visockio, M.Bulgakovo, A.Dovženkos ir kitų garsenybių įamžintus veido bruožus.

■ Napoleono pomirtinė kaukė

Egiptiečiai, indėnai, afrikiečiai...

Kaukės – vienas iš įdomiausių reiškinių kultūros istorijoje. Ritualinės, teatrinės, karnavalinės – jų esama įvairių šalių ir epochų tradicijose.

Pietinių vandenynų tautos, ištikimos senolių priesakams, visai neseniai savo buveinių pastogėse dar laikydavo išdžiūvusias protėvių kaukoles. Taip iki šiol daro, pavyzdžiui, atokių Filipinų kaimelių gyventojai. Kitos gentys saugodavo kovų pergales primenančius priešų skalpus.

Subtilieji egiptiečiai išsaugodavo turtinių tėvynainių mumijas. Joms laikyti gamintas apvalkalas, spalvingai perteikdavęs velionio išvaizdą – tapybiškas sarkofagas, neretai išpuoštas emaliu, auksu, brangiais akmenimis.

Centrinės Amerikos indėnai saugodavo prisiminimus apie „amžinai gyvuosius“ dar egzotiškiau. Kaukolės vaizduotos ant specialių sieninių reljefų, protėvių – genties globėjų veidai, gulintys akmeniniuose karstuose, būdavo dengiami kaukėmis, kartais jos būdavo gaminamos iš brangaus nefrito.

Juodajame žemyne – Afrikoje – visagalės dvasios privalėdavo perduoti savo magišką galią žmonėms. To ir būdavo siekiama pasitelkiant kaukes – jas nešiodavo gyvieji. Šventasis veido atvaizdas – me-

dinė ar molinė kaukė keliaudavo iš kartos į kartą. Ji naudota apeigų ir šokių metu. Kaukė, kartais gigantiška, prisipildydavo vis naujų žynių energijos, o pati kaukė eiliniam savo nešiotojui leisdavo pasijusti antžmogiu ar gyvąja dievybe.

Net gana civilizuotose šalyse išliko įprotis gaminti didžiųjų žmonių pomirtines kaukes. Būdavo kuriamos ir ištisos vaškinių figūrų galerijos – prisiminime kad ir įžymųjį Madam Tussauds muziejų.

Tačiau sugrįžkime į gilią senovę, kai žmonės dar neatskirdavo negyvo kūno ir kaukės – gyvo veido imitacijos. Prieš maždaug 4 tūkst. metų dabartinės Ukrainos pietinėse stepėse egzistavo fantastinė apeiga: ant apnuogintų kaukolių būdavo modeliuojamos molio kaukės, dalinės arba visos. Nulipdytas jas išpiešdavo kaip gyvą veidą, pridėdavo skalpą su plaukais. Yra žinoma atvejų, kai modeliuotas kaukoles pridėdavo prie skeleto kape – katakombose, kad bent išoriškai negyvėlis būtų panašus į gyvą.

Gali būti, kad jau tada egzistavo mitas apie būsimą prisikėlimą ir negyvėlius norėta deramai jam parengti.

Autentiškas pasakojimas

XIX a. žmogumi, pratęsusiu ir praturtinusiu senovinį pomirtinės kaukės meną, tapo garsus skulptorius Sergejus Merkuro-

vas, gimęs 1881 m. Armėnijoje. Šis skulptorius yra sukūręs daugelio savo amžininkų gipsines veido kopijas. Meistras pasakodavo artimiesiems, kokių dvasinių jėgų reikalaudavo kiekvienas toks darbas.

Štai S.Merkurovo pasakojimas, kaip jis lipdė armėnų patriarcho Chrimiano kaukę: „Vyskupas užrakino duris, ir aš atsidūriau vienui vienas su velioniu. Už vienuolyno sienos – dvi Ararato kepurės ir sielą veriantis vilkų kauksmas. Skambant šiems garsams, priėjau prie patriarcho lovos. Nuėmiau antklodę – priešais mane gulėjo senukas su raudonais, per alkūnes suplėšytais marškiniais. Didelė barzda. Erelio nosis. Atlošta galva.

Šioje pozoje neįmanoma nuimti kaukės. Imu negyvėlį už pažastų ir pasodinu. Kraupu... Šalta... Užlieju gipsu visą galvą. Laukiu, kol gipsas sustings.

Tik dabar pastebiu, kad užmiršau pridėti siūlą formai perpjauti į du gabalus. Taip formos nenuimsi. Tenka užpakalinę formos dalį kalti kalnu ir plaktuku čia pat, ant galvos. Pagaliau išlaisvinau. Stengiuosi atskirti formą nuo veido.

Iš jaudulio, pasirodo, esu užliejęs ir barzdą – ji laiko formą. Viena ranka imu galvą iš nugaros, kita atplėšiu formą. Ji atsiskiria nuo veido ir pakimba ant barzdos. Ir staiga... drumstas dviejų plačiai atmerktų akių žvilgsnis įsistebeilija į mane.

Iš siaubo man sulinksta kojos. Atsi-

sėdu velioniui ant kelių. Laikau ant barzdos kabančią formą ir žvelgiu į negyvėlio akis. Jos tebežiūri į mane. Pamažu pradėdu atsitokėti ir suprantu, kad gipsui nuo kristalizacijos sušilus po juo esantis negyvėlio veidas taip pat atitirpo ir akys prasimerkė. Tiesa, atsipeikėjus pasirodė, jog nuo nervinio šoko manęs nustojo klausyti kojos...“

Revoliucijos vado kaukė

Ypatinga istorija – kaip buvo nuimtinėjama Lenino, kurį S.Merkurovas pažinojo dar nuo priešrevoliucinių laikų, kaukė.

Šaltą sausio naktį S.Merkurovą be jokių paaiškinimų iš pradžių drezina, o vėliau rogėmis atvežė į Gorkus (netoli Maskvos). Atsidarė durys į didįjį kambarį, ir jis pamatė ant stalo gulintį Vladimirą Iljičį. Išgirdo tylų prie galvūgalio stovinčios Nadeždos Krupskajos balsą: „Jūs ruošėtės lipdyti jo biustą, bet jis vis neturėjo laiko pozuoti. Ir štai, dabar kaukę...“

Kai ėmėsis darbo skulptorius palietė velionio galvą, jam pasirodė, jog pulsuoja miego arterija.

Jis atitraukė rankas ir paprašė, kad N.Krupskaja išeitų, taip pat, kad būtų pakviestas mirtį konstatavęs gydytojas. Šis paaiškino, kad pulsuoja ne Lenino arterija, o paties skulptoriaus pirštai: „Negalima taip jaudintis...“

Paryčiui S.Merkurovas baigė darbą. Be veido ir dalies kaukolės kopijos, jis dar padarė rankų lipdinius, dešinioji vado plauštake buvo sutraukta...

Kai kuriais paskaičiavimais, S.Merkurovas sukūrė 300 garsių žmonių pomirtinių kaukių.

„Visą gyvenimą prieš mane visu savo didingumu stovėjo mirtis: joje atsispindėjo viskas – ir grožis, ir bjaurumas, ir talentas, ir bukas; siaubinga mįslė, nuo kurios aš dar berniuku būdamas pabūsdavau šalto prakaito išpiltas“, – rašo skulptorius savo dienoraštyje.

Po S.Merkurovo mirties 1952 m. pomirtinių kaukių epocha faktiškai pasibaigė. Jos dabar kuriamos labai išskirtiniais atvejais.

Puslapį parengė Dana DOVYDAITYTĖ

Radinių amžius – pora tūkstančių metų

Izraelio Jeruzalės miesto senojoje dalyje, atkasęs senovinį drenažo kanalą, archeologas Elis Shukronas rado kardą, aliejinį lempų, puodų ir monetų, kurie datuojami žydų sukilimo prieš romėnus laikotarpiu. Tunelis, kuriame vyksta kasinėjimai, buvo pastatytas prieš du tūkstančius metų, kai Jeruzalė buvo Romos valdžioje. Jis buvo skirtas nutekamiesiems vandenims surinkti. Sukilimo Jeruzalėje laikotarpiu – 70 mūsų eros metais – jame slapstėsi žydų sukilėliai.

Tunelyje buvo aptiktas 60 cm ilgio kardas su odine makštimi, jis, archeologo manymu, greičiausiai priklausė kareiviui iš romėnų garnizono. Rastas ir bronzinis raktas su užrašu „Laisvė Sionui“ bei su piešiniu, vaizduojančiu žydišką žvakidę menorą, simbolizavusią Jeruzalės šventyklą.

Tunelis, kuris dabar atkasamas, aprašytas žydų istoriko Juozapo Flavijaus, dalyvavusio sukilime, o vėliau pasidavusio romėnų kariams. Savo knygoje „Judėjų karas“, parašytoje praėjus penkeriems metams po sukilimo, Flavijus papasakojo, kad drenažo kanalas buvo tapęs paskutine sukilėlių viltimi po to, kai romėnai užgrobė Jeruzalę. Jie planavo slėptis ten iki tol, kol romėnų kariai pasitrauks, o vėliau – išeiti ir sprukti. Bet svajonėms nebuvo lemta išsipildyti. Kai romėnai pakėlė akmenis, kurie slėpė įėjimą į tunelį, ir atrado vietą, kur slėpėsi sukilėliai, ten, pasak Flavijaus, buvo daugiau kaip 2000 kūrų – kai kurie sukilėliai buvo patys pakėlę prieš save ranką, bet didžioji dalis mirė iš bado. Flavijus taip pat paminėjo, kad vietoje, kur slėpėsi sukilėliai, buvo rasta daugybė vertingų daiktų.

Matematika ir etnokultūra Vilniaus Žemynos gimnazijoje

Vilniaus Žemynos gimnazijos bendruomenė šiais mokslo metais tęsė projektų, pristatymų, interaktyvių pamokų bei išvykų maratoną, skirtą etnokultūros puoselėjimui moderniajame pasaulyje. Padedami dėstančių mokytojų, mokiniai aktyviai įsitraukė į projekcinę veiklą. Nors pasirinkti projekcinio darbo temą galima iš gausybės variantų, šiemet mokiniai ypač dažnai rinkosi tikslųjų mokslų temas. Tarp jų išsiskyrė matematikos etnokultūriniai projektai, pasižymėję itin plačia temų įvairove. Matematikos darbų temas stengiasi orientuoti ne vien į teoriją, bet ir į praktiką. Norėdami įgyvendinti pasirinktus projektus mokiniai turėjo naudotis ir kitų dalykų žiniomis. Darbuose nagrinėtas matematikos santykis su architektūra, etnografija, geografija bei menais. Mokiniais talkino net 5 matematikos mokytojos: A.Ignatavičienė, G.Baltuškienė, V.Aleščikaitė, Z.Kraujalienė ir R.Danilevičienė.

Geriausių projektų pristatymas vainikavo kovą gimnazijoje vykusią Tikslųjų mokslų savaitę. Dvi gimnazistės pristatė darbą „Matematinės figūros ornamentikoje ir architektūroje“: mokinės lankėsi Vilniaus Rasų kapinėse, tvarkė apleistus kapus, rinko medžiagą; studijuodamos geometrines figūras, remdamosi surinkta informacija bei nuotraukomis sukūrė realaus turinio uždavinių. Grupė kitų gimnazistų pristatė savo atliktą statistinį tyrimą „Žemynos gimnazijos bendruomenės kilmės šaknys pagal Lietuvos regionus“: šiam projektui atlikti reikėjo ne tik matematikos, bet ir geografijos žinių. Dar kiti gimnazistai domėjosi įvairiomis etnokultūros sritimis ir kūrė realaus turinio uždavinius. Darbo „Populiariausios, jaunimo nuomone, kosmetinės priemonės odai tyrimas“ autorės tyrė kosmetines priemones, pasinaudodamos matematinės statistikos formulėmis atliko bandymus, aiškinosi, kokios priemonės populiariausios tarp jaunimo. Iš kitų projektų išsiskyrė ir darbas „Apskritimas“, susijęs su praktiniu matematikos pritaikymu gyvenime: jo autorės mėgino sužinoti, kiek apskritimo ir skritulio formos figūrų yra aplink mus. Įdomūs buvo ir kiti projektai: „Parabolė architektūroje“, „Finišas pasiektas. O kas toliau...“, „Fibonačio skaičių seka“...

Etnokultūros puoselėjimo moderniajame pasaulyje projektas Vilniaus Žemynos gimnazijoje gyvuoja jau antrus metus ir jais nesibailia. Galbūt jis net taps dar viena gražia gimnazijos tradicija, kuri skatins mokinius domėtis savo tautos praeitimi, pajusti protėvių dvasią ir ryšį su ja.

*Gražina BALTUŠKIENĖ, Aistė IGNATAVIČIENĖ,
Vilniaus Žemynos gimnazijos matematikos mokytojos*

Pavasarij pasitiko mažieji gamtininkai

Kauno „Girtučio“ kultūros ir sporto centre įvyko penktasis gamta besidominčių vaikų – „Lutučiukų“ klubo susitikimas. Visus pasitiko pati pelėda Lututė, klubo vadovės Linos Marmaitės-Snitkienės šypsena ir atliktų užduotėlių paroda. Į šventę rinkosi lutučiukai iš įvairių Lietuvos miestų ir rajonų, – praneša „Dialogui“ Kauno r. Neveronių lopšelio-darželio direktorės pavaduotoja ugdymui **Birutė Adomaitienė** (žr. nuotr.).

Pasinėrus į matematiką

Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos tikslųjų mokslų mokytojų metodinė grupė, tęsdama tradicijas ir siekdama tiksliaisiais mokslais sudominti gimnazistus, organizavo matematikos, ekonomikos ir informacinių technologijų renginių savaitę. Pirmiausia pasitikrinti savo žinias, įgūdžius bei proto miklumą I–II ir III–IV klasių moksleivius pakvietė mokyklos intraneto puslapyje paskelbtas matematikos uždavinių sprendimo konkursas. Gimnazistai mokytojams nešė uždavinių sprendimus, o mokytojai plūšėjo juos vertindami, aptardami ir, žinoma, skelbdami nugalėtojus. Dar nepasibaigus konkursui, pedagogai organizavo popietę „Matematikos labirintai“, kurioje, be mūsų gimnazijos pirmokų, dalyvavo ir asocijuotų bei kaimyninių mokyklų aštuntokai. Šešios renginio komandos po išradinųjų prisistatymų atlikusios pirmąją užduotį „atsirakino“ vartus į Matematikos labirintą. Norėdami sėkmingai įveikti labirinte esančias užduotis, mokiniai per fiksuotą laiką turėjo pademonstruoti loginį mąstymą, greitą orientaciją, išspręsti galvosūkius bei matematikos pratimus. Popietės veikla ir rezultatai visus renginio dalyvius įtikino, kad „matematikoje tiesa yra žavi“ (L.Lafforgue).

Pasitelkę naujausias technologijas mokytojai organizavo integruotą matematikos ir IT konkursą „Matmintinį“. Interaktyvioje lentoje įvairaus sunkumo užduotys keitė viena kitą, tačiau šiame renginyje svarbiausia mokiniams buvo įsivertinti savo mintino skaičiavimo įgūdžius ir, be abejo, parungtyniauti su draugais.

Kasmet gimnazistai aktyviai dalyvauja tarptautiniame „Kengūros“ konkurse, šiemet jis tapo tikslųjų mokslų savaitės renginiu. „Kengūroje“ dalyvavo 54 mūsų gimnazijos moksleiviai.

Mūsų gimnazija palaiko glaudžius ryšius su Šiaulių universitetu (ŠU), ypač su Matematikos ir informa-

tikos fakulteto Matematikos katedra ir Nuotolinių studijų centru. Į universiteto organizuojamas olimpiadas ir konkursus vyksta ne tik gambiausi mūsų mokiniai, kurie varžosi su kitų mokyklų bendraamžiais IT ir matematikos srityse, bet ir savo kompetencijas siekiantys tobulinti gimnazijos mokytojai. Dalykinės savaitės metu mokytojos Irena Šukienė ir Rasa Jonaitienė skaitė pranešimus ŠU vykdomo tarptautinio projekto Lietuvos ir Latvijos matematikos mokytojų seminare „Matematikai gabių vaikų ugdymas šiuolaikinės švietimo sistemos kontekste“, kur pristatė savo patirtį ir pasisėmė žinių apie inovatyvų IKT naudojimą mokant matematikos.

Gimnazijos tikslųjų mokslų renginių savaitę užbaigė Tarptautinė matematikos, ekonomikos, IT moksleivių projektinių darbų konferencija. Į ją suvažiavo moksleiviai ir mokytojai ne tik iš įvairių Lietuvos miestų, bet ir iš kelių Rygos vidurinių mokyklų. Stebino moksleivių pranešimų temų įvairovė: nuo klausimų apie matematikos ryšį su meno pasauliu, etnokultūra, ekonomika, IT – iki tarptautinės matematikos, nuo klausimo, ar privalo rašytojas mokėti matematiką, – iki statistinių tyrimų ir šeimos biudžeto, nuo sudėtingiausių skaičiavimų iki matematikos pagal temperamentus ir kt. Perskaityti 52 pranešimai, eksponuoti 6 mokyklų stendiniai pranešimai. Konferencijos darbą apibendrino ŠU dėstytojai.

Šioje tarptautinėje konferencijoje (ji vyko mūsų gimnazijoje) dalyvavę mokiniai pademonstravo kūrybiškumą, originalumą, domėjimąsi tiksliaisiais mokslais ir norą dalintis mintimis. Renginys patvirtino V.Braggo nuomonę, kad „ne tiek svarbu gauti naujų faktų, kiek svarbu rasti naujų būdų mąstyti apie juos“.

*Irena VAIZGIRDINĖ,
Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos
ugdymo skyriaus vedėja*

Ieškau prasmingos muzikinės veiklos

Ypatingą vietą neformaliojo ugdymo procese užima muzikinis lavinimas, o tiksliau – dainavimas. Dainos mokymas – atsakingas uždavinys, jeigu mokytojas siekia kokybiško vokalo skambėjimo, išraiškingo, muzikalaus atlikimo. Didelę reikšmę mokantis dainavimo pradinėje mokykloje turi žaidimas. Meninė veikla ir žaidimai tarpusavyje glaudžiai susiję. Mokinių muzikiniai gebėjimai labai skirtingi. Dauguma pirmokų pirmajame dainavimo mokymo etape kalba dainos ritmu, nesugeba tęsti garsų. III ir IV klasių mokiniai geba susikaupti, atsiranda pirmieji dainavimo įgūdžiai. Todėl labai svarbus darbas grupėse, vaikų skirstymas pagal amžių. Muzikinis kūrybinis ir psichologinis mokytojo ir mokinio kontaktas priklauso nuo metodų panaudojimo darbo procese. Organizuodami muzikinę veiklą pradinėje mokykloje pedagogai neruošia muzikantų profesionalų, o tiesiog dvasiškai turtina ir tokiu būdu auklėja jauną žmogų. Platonas yra pasakęs: „Formuojant idealų pilietį, pirmoji vieta priklauso muzikai.“

Nepaprastai svarbi tėvų nuostata, vaiko skatinimas įsitraukti į popamokinę muzikinę veiklą. Tai, kas išmokta, išgirsta, sukurta, galima demonstruoti še-

imos šventėse. Tėvų, senelių ir kitų šeimos narių lankymasis ir dalyvavimas kartu su vaikais mokyklos renginiuose skatina reikšti savo kūrybinę iniciatyvą. Tėvai džiaugiasi muzikuojančiais, dainuojančiais, vaidinančiais savo vaikais, – šie, savo ruožtu, skaudžiai išgyvena, nesulaukę renginyje tėvų.

Mes, muzikos mokytojai, dažnai diskutuojame apie neformaliojo ugdymo prasmę ir vaiko bei tėvų poreikius. Džiugina tai, kad muzikinė veikla palieka gilų pėdsaką vaiko asmenybėje. Kaip parodė mokykloje atlikta apklausa „Vaikų ugdymosi poreikių tenkinimo galimybės neformaliajame švietime“, tėvams labai svarbu, kad vaikas dalyvautų popamokinėje veikloje. Tėvai vaiką skatina, bet po kurio laiko šito daryti nebereikia, nes muzikavimas darosi svarbus, vaikas ima laukti savo gebėjimų įvertinimo. Pasirodymas scenoje, jaudulys dainuojančiam vaikui visada teikia dvasinio pasitenkinimo.

Mokiniai šiltai prisimena pradinės mokyklos chorą, koncertus, dainų šventes. Tai tvirti būsimos moksleivių muzikinės veiklos pamatai.

*Irena UBARTIENĖ,
Pagėgių pradinės mokyklos
muzikos mokytoja metodininkė*

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Donatas Ivoška**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remenčiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone.
Už reklamos ir skelbimų turinį redakcija neatsako.
Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami.
Kopijuoti ar platinti savitiraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS FONDAS

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2012 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Klaipėda kviečia švęsti Atvelykį

Klaipėdos etnokultūros centras balandžio 15 d., sekmadienį, 14 val. kviečia į Atvelykio šventę, vyksiančią Meno (Daržų g. 10) ir Vežėjų g. 4 kiemuose. „Visi į Atvelykio šventę, kur linksmai ir tradiciškai užbaikime Velykų šventės ciklą! Kartu skaičiuosime ir „ganysime“ sugrįžusius paukščius, dalyvausime kiaušinių ridenimo, daužavimo rungtyne, tradiciškiausio margučio, vikriausio „piemenuko“ konkurse, išmoksime piemeniškų pramogų, supsimės, dainuosime, žaisim sportinius žaidimus. Ranką kiekvienas galės pamiklinti amatų mokyklėlėse...“ – kviečia klaipėdiečius ir miesto svečius Klaipėdos etnokultūros centras.

„Dialogo“ inf.

61-oji matematikos olimpiada Utenoje

Utenos Dauniškio gimnazijoje įvyko (04 02–03) 61-oji Lietuvos mokinių matematikos olimpiada (LMMO 2012). Joje savo jėgas išbandė 124 gambiausi matematikai šalies moksleiviai. Kol jie sprendė uždavinius, diskusiją su šalies matematikos mokytojais plėtojo ŠMM Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyr. specialistė M.Skakauskienė, pranešimą „Standardizuota programa – prielaida diskusijoms apie matematikos kaitą“ pristatė doc. dr. V.Sičiūnienė (LEU). Antrą olimpiados dieną VU Matematikos ir infor-

matikos fakulteto Ekonometrinės analizės katedros lektorius dr. V.Zemlys pakvietė olimpiados dalyvius į diskusiją „Kas Google uždirba pinigus, arba kas yra data science?“

„Pedagogai pastebi, kad dalyvavimas olimpiadose skatina mokinius domėtis matematika plačiau nei parašyta vadovėlyje. Talentingų vaikų ugdymas, jų pagerbimas viešai yra ypač aktualus, siekiant skatinti įvairaus amžiaus moksleivius tobulėti“, – teigia šios informacijos „Dialogui“ autorė Violeta Develienė.

Literatūrinis vakaras A.Skyrelio atminimui

Vilniaus mokytojų namuose vyko literatūrinis vakaras, skirtas Lietuvos ir Rusijos rašytojų sąjungų nario, poeto, eseisto, humoristo, satyriko, vertėjo, ilgamečio lietuvių kalbos ir literatūros mokytojo eksperto Alberto Skyrelio (mirė 2012 02 26) atminimui. Vakare L.Juškaitė-Čepienė, buvusi Lietuvos radijo ir televizijos diktorė, Dūkštų pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja, skaitė A.Skyrelio ei-

lėraščių ciklo „Motinai“ ištraukas, parodijas, vertimus. Prisiminimais apie klasės ir viso gyvenimo draugą dalijosi iš Veprių atvykęs poetas V.Lukša. Apie poeto lyrikos vingrybes kalbėjo literatas A.Šidlauskas. Savo eilėraščius, skirtus poetui, skaitė kurso draugai, poetai ir bendraminčiai. „Dialogui“ apie tai parašė Albina Tumaitė-Povilavičienė, Lietuvos mokytojų literatų „Spindulio“ draugijos pirmininkė.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 85 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Ateities“ pagrindinė, Telšiai
„Aušros“ pagrindinė, Tauragė
„Aušros“ vidurinė, Kėdainiai
„Babrungo“ pagrindinė, Plungė
„Džiugo“ gimnazija, Telšiai
„Juventos“ progimnazija, Šiauliai
„Neries“ pagrindinė, Jonava
„Rasos“ progimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ progimnazija, Šiauliai
„Saulėtekio“ gimnazija, Šiauliai
„Saulėtekio“ pagrindinė, Klaipėda
„Varpo“ gimnazija, Klaipėda
„Verdenės“ progimnazija, Klaipėda
„Versmės“ gimnazija, Tauragė
„Versmės“ progimnazija, Klaipėda
„Vyturio“ pagrindinė, Klaipėda
„Žaliakalnio“ gimnazija, Klaipėda
„Žiburio“ vidurinė, Kaunas
Adomo Brako dailės, Klaipėda
Akademiko Adolfo Jucio pagrindinė, Plungė
Alsėdžių vidurinė, Plungės r.
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Barboros Radvilaitės pagrindinė, Vilnius
Dainų progimnazija, Šiauliai
Dauniškio gimnazija, Utena
Dūkštų pagrindinė, Vilniaus r.
Garliavos Juozo Lukšos gimnazija, Kauno r.
Gaurės pagrindinė, Tauragės r.
Gedminų pagrindinė, Klaipėda
Ginkūnų Sofijos ir Vladimiro Zubovų pagrindinė, Šiaulių r.
Gytarių progimnazija, Šiauliai
Gruzdžių gimnazija, Šiaulių r.
Jeruzalės vidurinė, Vilnius
Jono Biliūno gimnazija, Anykščiai
Jono Laužiko specialioji, Kaunas
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Jurgio Baltrušaičio vidurinė, Maskva (Rusija)
Kidulių pagrindinė, Šakių r.
Kovo 11-osios licėjus, Punkskas (Lenkija)
Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazija, Kėdainių r.
KTU gimnazija, Kaunas
Kužių vidurinė, Šiaulių r.

Lauksargių pagrindinė, Tauragės r.
Lietuvių vidurinė, Ryga (Latvija)
Liudviko Stulpino pagrindinė, Klaipėda
Maksimo Gorkio pagrindinė, Klaipėda
Naisių pagrindinė, Šiaulių r.
Naujamiesčio vidurinė, Panevėžio r.
Nemuno pradinė, Prienai
Neveronių lopšelis-darželis, Kauno r.
Pagėgių pradinė, Pagėgiai
Pelesos vidurinė, Pelesa (Baltarusija)
Platelių gimnazija, Plungės r.
Profesinio rengimo centras, Šiauliai
Prūsalių mokykla-darželis, Plungės r.
Rėkyvos progimnazija, Šiauliai
Rimdžiūnų vidurinė, Rimdžiūnai (Baltarusija)
Salduvės progimnazija, Šiauliai
Salio Šemerio suaugusiųjų gimnazija, Klaipėda
Senamiesčio vidurinė, Plungė
Simono Dachio progimnazija, Klaipėda
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Skaudvilės gimnazija, Tauragės r.
Skriaudžių pagrindinė, Prienų r.
Stalgėnų pagrindinė, Plungės r.
Stanelių pagrindinė, Plungės r.
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Šakynos pagrindinė, Šiaulių r.
Šilavoto pagrindinė, Prienų r.
Tarailių pagrindinė, Tauragės r.
Vaižganto gimnazija, Radviliškis
Vasario 16-osios gimnazija, Hiutenfeldas (Vokietija)
Verbūnų pagrindinė, Šiaulių r.
Vievio gimnazija, Elektrėnų sav.
Vitės pagrindinė, Klaipėda
Vydušo vidurinė, Klaipėda
VšĮ „Universa via“ pagrindinė, Klaipėda
Zigmo Žemaičio gimnazija, Švenčionys
Žalgirių gimnazija, Tauragė
Žarėnų pagrindinė, Šiaulių r.
Želvos vidurinė, Ukmergės r.
Žemaičių Kalvarijos vidurinė, Plungės r.
Žemynos gimnazija, Vilnius
Žygaičių gimnazija, Tauragės r.
Žlibinų Igno Končiaus pagrindinė, Plungės r.

KONKURSAI

Salduvės progimnazijoje rungėsi pasakoriai

Kiekvieną pavasarį kartu su paukščiais į Šiaulius sugrįžta Salduvės progimnazijos organizuojamas Pasakoriaus konkursas. Renginys pritraukia įvairaus amžiaus dalyvius iš įvairių Šiaulių miesto mokyklų. Gražių, prasmingų pasakojimų ateina pasiklausyti ir raiškaus žodžio pasimokyti didelis būrys mokinių, mokytojų. Vieni palaiko labiausiai patikusį pasakorių, kiti džiaugiasi įdomiais tekstais.

Šiemet į konkursą atvyko didelis pasakos mylėtojų būrys iš Rėkyvos, Gytarių, „Romuvos“, „Juventos“ progimnazijų, dalyvavo mokiniai iš Salduvės progimnazi-

jos, Juliaus Janonio gimnazijos, Ginkūnų Sofijos ir Vladimiro Zubovų pagrindinės mokyklos. Pasakoriai džiugino tekstų, kalbėjimo stilių įvairove, rinkosi sekti liaudies bei literatūrines pasakas, ištraukas iš populiarių ar negirdėtų kūrinių.

Pirmoji vieta atiteko Rėkyvos progimnazijos aštuntokui Domui Fabijonavičiui, žemaitiškai pasekusiam lietuvių liaudies pasaką „Tinginė pati“. Konkursui mokinį rengė lietuvių kalbos mokytoja Neringa Vaidilienė. „Dialogui“ apie konkursą parašė viena iš jo organizatorių Salduvės progimnazijos mokytoja Genovaitė Reizgevičienė.

Valio „Aušrelai“!

„Kovo 18-osios turbūt ilgai nepamiršime. Vykome į Seimą, į finalinį konkurso etapą. Dalyvavo 17 komandų iš įvairių Rytų Lietuvos mokyklų. Vieni kolektyvai išsiskyrė puikiais dainininkais, kiti – muzikos instrumentų įvairove, treči – puikiais skaitovais. Mūsų Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazijos folkloro ansamblio „Aušrela“ programa pavadinta „Sauliūtė tekėjo senelių takais“. Man ir kitiems ansamblio dalyviams labai patinka dainuoti senovines dainas, pajusti tą dvasią... Bu-

vome laimingi, kai sužinojome, kad užėmėme garbingą II vietą, gavome 2000 litų piniginių prizą. Šią sumą kolektyvas nusprendė panaudoti naujiems tautiniams rūbams įsigyti. Ansamblio vadovas mokytojas Kazimieras Pranskus laimėjo ir kelionę į Briuselį“, – įspūdžiais iš V.Landsbergio fondo Rytų Lietuvos mokykloms organizuoto meninės raiškos programų konkurso „Kuo man graži Tėvynė Lietuva“ dalijasi folkloro ansamblio „Aušrela“ dalyvis Deividas Dubinovas.

Ieškojo raštingiausio

Plungės r. Žemaičių Kalvarijos vidurinėje įvyko rajoninis konkursas „Raštingiausias pradinukas“, – praneša „Dialogui“ renginio organizatorės pradinų klasių mokytojos Alma Mikalauskienė ir Alma Tipšienė. Išbandyti jėgas susirinko 40 pradinukų (po vieną pirmoką, antroką, trečioką ir ketvirtoką) iš Senamiesčio, Žemaičių Kalvarijos, Alsėdžių vidurinių, Platelių gimnazijos, Akademiko Adolfo Jucio, „Babrungo“, Stalgėnų, Žlibinų, Stanelių pagrindinių, Grumblių pradinio ugdymo skyriaus, Prūsalių mokyklos-darželio. Visi dalyviai savo amžiaus grupėse rašė diktantą.

SEMINARAI

Aptarė mokyklų ir šeimos bendradarbiavimo ypatumus

Prienų r. Šilavoto pagrindinėje mokykloje mokinių atostogų metu įvyko bendradarbiaujančių mokyklų seminaras-konferencija „Mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo sėkmė“. Į Šilavotą susirinko Skriaudžių, Balbieriškio pagrindinių mokyklų ir Nemuno pradinės mokyklos mokytojų komandos. Šilavotiškiai papasakojo apie savo veiklą pristatydami svečiams filmą (autorė – mokytoja D.Ramanauskienė), kuriame virtualiai keliaujama po kabinetus, mokyklos muziejų, kitas erdves. Mokyklos būrelių veikla, akcijos, išvykos, projektai, pamokų netradicinėse aplinkose vaizdai linksmai nu-

teikė konferencijos dalyvius rimtai veiklai. Apie savo mokyklų sėkmes, įtraukiant į mokyklos veiklą tėvus, pranešimus skaitė Balbieriškio mokyklos direktoriaus pavaduotoja G.Antanavičienė, Skriaudžių mokyklos direktorės pavaduotoja A.Jurešienė, Nemuno pradinės mokytoja D.Grigaliūnienė, Šilavoto mokyklos direktorė V.Radzevičienė (šios informacijos „Dialogui“ autorė). Po vaisingo darbo grupėse konstatuota, kad visos mokyklos turi gerosios patirties pavyzdžių, įtraukiant mokinių tėvus į bendravimą ir bendradarbiavimą tiek mokyklos, tiek klasės lygmenimis.

Kokia turi būti šiuolaikinė pamoka?

„Šiandienos mokiniai yra pirmoji karta, augusi ir brendusi su naujomis technologijomis. Mes, pedagogai, turime mąstyti, kaip mokyti mokinius, kuriems skaitmeninė kompiuterių, videožaidimų ir interneto kalba yra jų „gimtoji“ kalba“, – Šiaulių r. Gruzdžių gimnazijoje vykusio seminaro tikslus aiškina matematikos mokytoja, minėtos gimnazijos tikslųjų mokslų metodinės grupės pirmininkė Aldona Pališaitienė. Seminare, be renginio šeiminių, dalyvavo Verbūnų, Žarėnų, Šakynos, Ginkūnų, Naisių pagrindinių, Kužių vidurinės mokyklos mokytojai. Diskutuota aktualiais klausimais: kaip naudoti

skaičiuotuvus ir kompiuterius, siekiant įdiegti reikalingus dalykus; kodėl mokiniai (net iš inteligentų šeimų) neturi motyvacijos ir kaip mokytojas gali padėti ją didinti; kaip į ugdymo procesą įtraukti tėvus; kaip „nepamesti“ vaiko, jam perėjus į dalykinę sistemą (mūsų gimnazijos per 90 proc. pradinų klasių mokinių tėvų pasisako už vertinimą pažymiais); kaip sumažinti mokymosi krūvį, efektyvinant mokomųjų dalykų integraciją, nes mokytojai pamokose apie tuos pačius dalykus kalba skirtingais aspektais; apie kompetencijų įgyvendinimą tikslųjų mokslų pamokose ir popamokinėje veikloje.

EUROPOS SOCIALINIO
FONDO AGENTŪRA

Lietuvos mokinių forume – susitikimai su įkvepiančiomis asmenybėmis

Balandžio 20 d. Vilniaus dizaino ir technologijų kolegijoje įvyksiantis didžiausias šių metų jaunųjų lyderių renginys sukviės 400 mokinių iš visos Lietuvos. Registruokis www.drasinkimeateiti.lt jau šiandien, nelik už borto!

Lietuvos mokinių lyderystės forumas supažindins aktyviausius šalies mokinius, įtrauks juos į visuomeninę veiklą, skatins tarpusavio partnerystę. Visą pusdienį jaunimas mokysis lyderystės paslapčių bei įgaus drąsos žengti savo sėkmės link. Forumo rengėjų VŠĮ „Drasinkime ateiti“ tikslas – suteikti galimybę mokiniams užmegzti tarpusavio ryšius ne tiesioginį bendravimą išstumiančioje skaitmeninėje erdvėje, o gyvai. Taip pat – suteikti žinių, pasidalinti gerąja patirtimi ir įžvalgomis, įvertinti veiklų mokykloje bei už jos ribų kokybę, atrasti naujų idėjų ir pristatyti sėkmingiausius pavyzdžius. „Kad nenutiktų taip, jog tik pildydami norimų studijų sąrašą pirmą kartą susimąstysite, ko iš tiesų siekiate gyve-

nime, – naudokitės progomis kalbėtis su tais, su kuriais naudinga kalbėtis, klausytis tų, kurių mintys ir pamprotavimai gali paskatinti Jus veikti. Supraskite, kad kasdienis tobulėjimas – Jūsų pačių uždavinys Nr. 1 jau šiandien, o šis forumas – pirmas žingsnis to siekiant – į mokinius kreipiasi projekto „Drasinkime ateiti“ koordinatore Gintarė Temur.

Pirmojoje renginio dalyje lektoriai **Aurimas Vietrinis** ir **Liana Mogišaitė** atsakys į klausimą, ko reikia, kad svajonės virstų realybe, bei atskleis, ką sapnuoja lyderis.

Antroji forumo dalis bus skirta susitikimams su jau save atradusiomis asmenybėmis. Jos pasidalins savo patirtimi, požiūriu į žmones ir pasaulį, atskleis savo svajones

bei atsakys į mokiniams rūpimus klausimus. Tai – žinomi, savo srityje patyrę žmonės:

– Užsienio reikalų ministerijos ambasadorė ypatingiems pavedimams **Ina Marčiulionytė**, šiuo metu užimanti URM Lotynų Amerikos, Afrikos, Azijos ir Okeanijos departamento direktorės pareigas, pasidalins savo Lietuvos ambasadorės UNESCO patirtimi.

– **Andrius Užkalnis**, televizijos laidų vedėjas, žurnalistas ir publicistas, 16 metų gyvenęs ir dirbęs BBC televizijoje Didžiojoje Britanijoje.

– Režisierius **Emilis Vėlyvis**, labiausiai išgarsėjęs ir šokiravęs sukurtais filmais „Zero“ ir „Zero 2“, lyginamas su garsiuoju Valentino Tarantino.

– Muzikantas **Maksas Melmanas**, vienos populiariausių Lietuvos lengvojo roko grupių „Biplan“ lyderis ir vokalistas.

– Televizijos laidų ir renginių vedėjas **Gediminas Jaunius**, galintis prisistatyti ir politiniu veikėju, režisieriumi bei prodiuseriu.

– Radijo stoties, televizijos laidų bei renginių vedėjas **Mindaugas Stasiulis**. Daugelis jaunų žmonių tokį darbą įsivaizduoja kaip laisvalaikį. O kaip yra iš tikrųjų?

Dalyvių, su mokiniams pasidalinsiančių savo patirtimi apie karjeros kelius ir klystkelius, sąrašas ilgėja kiekvieną dieną!

Dalyvavimas nemokamas, o vietų skaičius – ne begalinis, tad aukštesniųjų klasių mokiniai skatinami nedelsti ir registruotis adresu www.drasinkimeateiti.lt. Projektas yra iš dalies finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis, įgyvendinant projektą „Neformalaus ugdymo iniciatyvų sistemos „DRAŠINKIME ATEITI“, skirtos asmenybės bendrųjų gebėjimų ugdymui, diegimas bendrojo lavinimo mokyklose“ (projekto Nr. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-025) pagal priemonę „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“.

Užs. 299

➤ MOKYKLOSE

Gerumo savaitė Stasio Šalkauskio gimnazijoje

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Irena Kiltanavičienė** „Dialogui“ parašė apie „Gerumo savaitę, kurios geriems darbams savaitės neužteko“. Gimnazistai aplankė Šiaulių globos namų gyventojus ir mini koncertu bei pačių sukurto saldinių medžių pasveikino senolius su artėjančiomis Velykomis. Neužmiršo ir akcijos „Pa-

daryk Velykas sausesnes IV“, skirtos Sutrikusio intelekto kūdikių namams paremti – šiemet ji surengta ketvirtąsyk. Grupė gimnazistų aplankė mažuosius tų namų gyventojus ir nuvežė jiems savo velykines dovanas. Neatsiliko ir gimnazijos mokytojai: jie dalyvavo labdaros akcijoje „Ištiesk gerumui ranką“ ir parengė velykines dovanas sunkiai besiverčiantiems gimnazijos mokiniams.

Anykščių gimnazijos šventė

Anykščių Jono Biliūno gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja **O.Jakimavičienė** parašė „Dialogui“ apie tradicinę savo mokyklos šventę „Meilei. Šeimai. Lietuvai. Ir Anykščiams“. Šiemet ji, pasak informacijos autorės, pasipildė naujomis spalvomis ir akcentais, skelbdama pagarbą Anykščiams – 2012 metų Lietuvos kultūros sostinei. Į šventę susirinko buvę auklėtiniai, žymūs Lietuvos žmonės. Kiekvienas jų vedė po dvi pamokas, su mokiniams dalijosi patirtimi, gyvenimiškąja išmintimi, skatino sva-

joti ir siekti užsibrėžtų tikslų. Šventės kulminacija tapo bendras buvusiųjų ir dabartinių gimnazijos auklėtinių koncertas. „Gausybė aplovismentų lydėjo tautinių šokių kolektyvo, instrumentinio ansamblio, dainininkų pasirodymą. Ovacijas sukėlė Dalios Michelevičiūtės ir Deivido Meškausko salsos, operos solisto Tomo Tuskenio atliktos arijos, o kartu su juo uždainavęs gimnazijos choras pasijuto kone „Chorų karū“ arenoje. Po koncerto užvirė įnirtingas žinių turnyras – „Eruditų mūšis“...“ – pasakoja mokytoja.

„Skamba dainelė – gera širdelė“

Net devynios lopšelių-darželių ir mokyklų-darželių komandos dalyvavo Kauno rajono priešmokyklinio amžiaus vaikų muzikinės literatūrinės kompozicijos konkurse festivalyje „Skamba dainelė – gera širdelė“, jis šiemet buvo skirtas Maironio metams paminėti, – praneša „Dialogui“ Neveronių lopšelio-darželio direktorės pavaduotoja ugdymui **Birutė Adomaitienė**.

Viešėjo Islandijoje

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos 15-os mokinių grupė, lydimą mokytojų M.Gudeikienės ir N.Čekanauskienės, viešėjo Islandijoje. Šis vizitas – tai NordPlus dvišalės partnerystės projekto „Saulė ir vėjas. Kas dar? Alternatyvūs energijos šaltiniai – jų poveikis aplinkai ir ekonomikai“ programos dalis, – praneša „Dialogui“ minėtos gimnazijos projektų koordinatore **Daiva Railienė**. Islandijoje projekto dalyviai aplankė hidroelektrinę, aliuminio gamyklą, dalyvavo paukščių skaičiavime, plaukė į Atlanto vandenyną, lankėsi žuvų turguje, dalyvavo danų, ispanų kalbų ir geografijos pamokose, kur turėjo galimybę papasakoti apie Šiaulius, Lietuvą ir savo gimnaziją. Didžiulį išpuolį šalkauskiečiams paliko maudymasis natūraliose karštosiose versmėse po atviru dangumi šalia snieguotų kalnų, ledynas *Heinabergsjökull*, nuostabus krioklys *Skógarfoss*. Veiklas šiauliečiams organizavo projekto partnerė *Höfn* gimnazija.

Pradinukai apie Lietuvą

Renginių apie Lietuvą pyne Kėdainių „Aušros“ vidurinėje mokykloje vainikavo rajono mokinių ir mokytojų praktinė-metodinė konferencija „Koks gražus mažytis mūsų kraštas“ (organizatorės – pradinų klasių mokytojos D.Jermakovienė, A.Gailiūnienė, R.Krivošienė ir šios informacijos „Dialogui“ autorė **D.Tumėnienė**). Pranešimus skaitė net 52 pradinų klasių mokiniai. Daugiausia mažųjų pranešėjų sulaukta iš Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazijos. Mokiniai sukūrė ir mokytojams pristatė nuostabią trispalvę, piešiniais išpuoštą Lietuvą. Kol mokiniai piešė, mokytojai dalijosi patirtimi, pristatė savo mokyklose organizuotus projektus apie Lietuvą.

Svajonių profesija

Šiaulių profesinio rengimo centras organizavo jau tradiciniu tapusį renginį „Profesijų mugė 2012“, – praneša **Daiva Popovienė**. Mugėje, be kita ko, buvo paskelbta Šiaulių regiono mokinių fotodarbų konkurso „Mano svajonių profesija“ nugalėtoja – ja tapo šios nuotraukos autorė Šiaulių „Romuvos“ progimnazijos septintokė **Ieva Gailaitytė**.